

I Międzynarodowa Konferencja Naukowa

Ekonomia i polityka zrównoważonego rozwoju. Teoria i ujęcie statystyczne

Program konferencji wraz ze streszczeniami artykułów

BIAŁYSTOK 2013

**Ekonomia i polityka
zrównoważonego rozwoju.
Teoria i ujęcie statystyczne**

**Program konferencji
wraz ze streszczeniami artykułów**

BIAŁYSTOK 2013

ORGANIZATORZY

PARTNERZY

Lasy Państwowe
zapraszamy

*Polska Grupa
Energetyczna*

Opracowanie redakcyjne

Dorota Giziwska
Renata Łapińska
Anna Rogalewska
Izabella Szpaczko
Dorota Wyszowska

Projekt okładki

Justyna Anna Kiluk

PROGRAM KONFERENCJI

I SESJA PLENARNA

Ekonomia i polityka zrównoważonego rozwoju – podstawy teoretyczne i metodologiczne

Prowadzący: **prof. dr hab. Henryk Wnorowski**, **dr hab. Dariusz Kiełczewski**,
prof. UwB

Wykład wprowadzający: **prof. dr hab. Bazyli Poskrobko**

1. *Zielona gospodarka a zrównoważony i trwały rozwój społeczno-gospodarczy*, prof. dr hab. Kazimierz Górka, dr Marcin Łuszczyk
2. *Informacyjne uwarunkowania wykorzystania modeli ekonomicznych w badaniu relacji gospodarka – środowisko przyrodnicze (na przykładzie modelu funkcji produkcji)*, prof. dr hab. Stanisław Czaja
3. *Wybrane paradygmaty współczesnej makroekonomii z perspektywy zrównoważonego rozwoju – ujęcie epistemologiczne*, prof. dr hab. Bogusław Fiedor, dr Zbigniew Dokurno, dr Bartosz Scheuer

SESJA SPECJALNA Z OKAZJI 95-LECIA GŁÓWNEGO URZĘDU STATYSTYCZNEGO ORAZ MIĘDZYNARODOWEGO ROKU STATYSTYKI

Rola statystyki we współczesnym świecie

Prowadzący: **prof. dr hab. Józef Rogowski**, **prof. dr hab. Tadeusz Borys**

Wykład wprowadzający: **dr Halina Dmochowska, Wiceprezes GUS**

1. *Nauka i ideologia zrównoważonego rozwoju. Próba ogarnięcia całości*, prof. dr hab. Walenty Ostasiewicz
2. *Dostępność i jakość danych statystycznych niezbędnych do budowy strategii gospodarki niskoemisyjnej na poziomie lokalnym*, dr hab. Małgorzata Burchard-Dziubińska, prof. UŁ
3. *Zrównoważony rozwój – na tropach mitu. Kontekst globalny*, prof. dr hab. Andrzej F. Bocian

II SESJA PLENARNA

Metodologia pomiaru zrównoważonego rozwoju

Prowadzący: **prof. dr hab. Kazimierz Górka**, **prof. dr hab. Stanisław Czaja**

Wykład wprowadzający: **prof. dr hab. Tadeusz Borys**

1. *Europejskie rachunki ekonomiczne środowiska*, mgr Wiesława Domańska (Z-ca Dyrektora Departamentu Badań Regionalnych i Ochrony Środowiska GUS)
2. *Podatki środowiskowe i podział na grupy podatków wg metodyki Eurostatu*, dr hab. Jerzy Śleszyński, prof. UW
3. *Narzędzia rachunkowości zarządczej w pomiarze/ ocenie działalności ekologicznej przedsiębiorstw*, dr hab. Barbara Kryk, prof. US

Sesje panelowe

I SESJA PANELOWA Zielona gospodarka a zrównoważony rozwój

Prowadzący: **dr hab. Barbara Kryk, prof. US**

1. *Ekologiczna a zrównoważona produkcja i konsumpcja*, dr Mikołaj Nidek
2. *Indeks Zielonej Gospodarki – pomiar wdrażania zielonej gospodarki w Unii Europejskiej*, dr Bożena Ryszawska
3. *Monitorowanie zielonej gospodarki – doświadczenia międzynarodowe*, dr Dorota Wyszowska, mgr Anna Rogalewska
4. *Rola wskaźników zrównoważonego rozwoju w badaniu zielonej gospodarki*, dr Paulina Szyja
5. *Makroekonomiczno-metodologiczna perspektywa dyskursu wokół pojęcia zielonej gospodarki w kontekście zrównoważonego rozwoju*, prof. dr hab. Bogusław Fiedor, dr Zbigniew Dokurno, dr Bartosz Scheuer
6. *Metody pomiaru zrównoważonego rozwoju w transporcie*, dr Adam Przybyłowski
7. *Kapitał przyrodniczy i usługi środowiska*, dr Bożena Dobrzańska
8. *Przyrodnicze uwarunkowania rozwoju Mongolii*, mgr Khaliunaa Erdenekhuu

II SESJA PANELOWA Rachunki i statystyki narodowe – nowe koncepcje i wyzwania związane z budową ekologicznej gospodarki opartej na wiedzy

Prowadzący: **dr hab. Piotr Małecki**

1. *Koszty środowiskowe w Polsce w ujęciu teoretycznym i statystycznym*, dr hab. Piotr Małecki, prof. UE w Krakowie, dr Maria Urbaniec
2. *Zastosowanie metod statystycznych w analizie stabilności polskiego sektora bankowego. Implikacje dla zrównoważonego rozwoju krajowej gospodarki*, dr Marcin Łupiński
3. *Świadomość ekologiczna Polaków kluczem do budowy „zielonej gospodarki”*, dr Lidia Kłos
4. *Nierówności przestrzenne rozwoju lokalnego*, dr Marek Cierpiał-Wolan, dr hab. Włodzimierz Okrasa, prof. UKSW
5. *IEEAF – Zintegrowane rachunki środowiskowe i ekonomiczne dla lasów jako przykład rachunku satelitarnego do rachunków narodowych*, mgr Sylwia Romańska, mgr Magdalena Gabińska
6. *Analiza zestawu wskaźników rozwoju zrównoważonego dla parków krajobrazowych województw podlaskiego i dolnośląskiego na podstawie Banku Danych Lokalnych*, dr Anetta Zielińska, dr Tomasz Poskrobko
7. *Mierniki dobrobytu a jakość życia społeczności lokalnych na przykładzie województwa podlaskiego*, mgr Izabela Staloniczyk

III SESJA PANELOWA Uwarunkowania zrównoważonego rozwoju

Prowadzący: **prof. dr hab. Kazimierz Meredyk**

1. *Vox populi – czy teza Francisa Galtona jest współcześnie prawdziwa?*, prof. dr hab. Kazimierz Górka, dr Marcin Łuszczak
2. *Rola transportu drogowego w kreowaniu zrównoważonej gospodarki w Polsce*, dr Urszula Motowidlak
3. *Perspektywy dla rozwoju zrównoważonego transportu drogowego w Polsce do 2030 roku*, dr inż. Mariusz Trela

III SESJA PANELOWA *Uwarunkowania zrównoważonego rozwoju (dok.)*

4. *Skutki ryzyka systemu emerytalnego dla zrównoważonego rozwoju społeczno-ekonomicznego – przypadek kryzysu finansowego i fiskalnego*, dr Jan Kaczmarzyk, dr Piotr Kania
5. *Realizacja polityki klimatycznej w Polsce w latach 1992-2012*, dr Joanna Godlewska
6. *Wpływ kultury organizacyjnej lubelskich przedsiębiorstw na rozwój firmy i regionu*, dr Krzysztof Markowski
7. *Modele polityki regionalnej w kontekście modelu województwa lubelskiego*, dr Klaudia Giordano
8. *Wykorzystanie analizy korespondencji w badaniach transgranicznego ruchu turystycznego na obszarach chronionych*, dr Iwona Bąk, dr Dariusz Pieńkowski, dr Wojciech Zbaraszewski
9. *Samorządowe determinanty rozwoju lokalnej działalności gospodarczej*, dr Magdalena Sławińska

IV SESJA PANELOWA *Zielona gospodarka a zrównoważony rozwój*

Prowadzący: **dr hab. Ewa Roszkowska, prof. UwB**

1. *Założenia neoklasycznej teorii wzrostu ekologicznie uwarunkowanego w modelowaniu zrównoważonego rozwoju regionu*, prof. dr hab. Henryk Wnorowski, dr Dorota Perlo
2. *Zastosowanie modelowania miękkiego do analizy poziomu zrównoważonego rozwoju województw Polski*, dr hab. Ewa Roszkowska, prof. UwB, mgr Renata Karwowska, mgr Elżbieta Misiewicz
3. *Zastosowanie mierników rozwoju zrównoważonego w łańcuchu dostaw*, dr Agnieszka Leszczyńska
4. *Spoleczna wartość lasu*, dr inż. Piotr Golos
5. *Racjonalność planetarna jako narzędzie realizacji zrównoważonego rozwoju*, dr Konrad Prandecki
6. *Zbieżność poziomu rozwoju województw Polski w kontekście kształtowania ładu zintegrowanego*, dr Ewa Kusidel
7. *Analiza atrakcyjności Białegostoku jako miejsca lokalizacji inwestycji mieszkaniowej przy uwzględnieniu demotywujących czynników środowiskowych*, dr Elżbieta Gołabeska, Anna Gromadzka

V SESJA PANELOWA *Monitoring i ochrona środowiska*

Prowadzący: **dr hab. Mirosław Ratkiewicz, prof. UwB**

1. *Strategia ochrony i gospodarowania populacją łosia w Polsce – model zarządzania gatunkiem z wykorzystaniem wyników badań naukowych*, dr hab. Mirosław Ratkiewicz, prof. UwB, Jan Raczynski, Norbert Duda, Magdalena Świsłocka, Magdalena Czajkowska, Anetta Borkowska
2. *Porównanie wybranych metod oceny bioróżnorodności*, dr Hanna Kruk
3. *Blaski i cienie stosowania wybranych miar różnorodności i podobieństwa w badaniach ekologicznych*, dr Piotr Jadwiszczak
4. *Analiza zanieczyszczenia powietrza w Polsce z wykorzystaniem przestrzennej dynamicznej metody przesunięć udziałów*, dr Elżbieta Antczak
5. *Jak policzyć wszystkie ptaki w Polsce czyli jak statystyka pomaga ocenić liczebność pospolitych gatunków ptaków*, dr Paweł Brzęk
6. *Monitoring biologiczny z wykorzystaniem porostów*, dr Anna Matwiejuk
7. *Pomiar bioakumulacji zanieczyszczeń w ocenie skażenia środowiska, narażenia organizmów oraz szacowania ekologicznych efektów zanieczyszczeń*, dr Elżbieta Bonda-Ostaszewska, Tadeusz Włostowski

VI SESJA PANELOWA *Wyzwania związane z budową ekologicznej gospodarki opartej na wiedzy*

Prowadzący: **prof. dr hab. Stanisław Maciej Kot**

1. *Wpływ konkurencyjności międzynarodowej na wzrost gospodarczy: hipoteza dwóch faz*, prof. dr hab. Stanisław Maciej Kot, dr hab. Hanna G. Adamkiewicz-Drwillo, prof. PG
2. *Wpływ globalizacji na konkurencyjność międzynarodową krajów świata*, dr hab. Hanna G. Adamkiewicz-Drwillo, prof. PG
3. *Produkcja zdrowej i leczniczej żywności oraz pozyskiwanie odnawialnych źródeł energii jako kierunek gospodarczego rozwoju województwa podlaskiego*, prof. dr hab. Kazimierz Pieńkowski, inż. Jan Skibicki
4. *Determinanty oraz sposoby ograniczania problemu wykluczenia finansowego osób bezrobotnych w świetle założeń strategii „Europa 2020”*, dr Małgorzata Solarz
5. *Obowiązki fiskalne przedsiębiorców względem środowiska i ich wpływ na strategię finansową przedsiębiorstwa – wybrane problemy*, dr Bożena Ciupek
6. *Rola kapitału ludzkiego w procesach wzrostu gospodarczego w UE*, dr Sylwia Roszkowska
7. *Działania na rzecz rozwoju regionu w dokumentach strategicznych uczelni w Polsce w świetle analizy treści. Komunikat z badań*, dr Agnieszka Piotrowska-Piątek
8. *Rozwój społeczno-gospodarczy obszarów wiejskich Polski – regionalna analiza porównawcza*, mgr Dorota Michalak, mgr Natalia Szubska-Włodarczyk

III SESJA PLENARNA – Podsumowująca

Prowadzący: **prof. dr hab. Bazyli Poskrobko, dr hab. Małgorzata Burchard-Dziubińska, prof. UŁ**

Wykład wprowadzający: **dr hab. Dariusz Kiełczewski, prof. UwB**

I Sesja panelowa, dr hab. Barbara Kryk, prof. US

II Sesja panelowa, dr hab. Piotr Malecki, prof. UE

III Sesja panelowa, prof. dr hab. Kazimierz Meredyk

IV Sesja panelowa, dr hab. Ewa Roszkowska, prof. UwB

V Sesja panelowa, dr hab. Mirosław Ratkiewicz, prof. UwB

VI Sesja panelowa, prof. dr hab. Stanisław Maciej Kot

Bazyli Poskrobko, Uniwersytet w Białymstoku

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ – DĄŻENIA I ZAGROŻENIA

Zrównoważony rozwój będzie rozpatrywany w ujęciu systemowym jako makrosystem z wyodrębnionymi pięcioma systemami: gospodarka, środowisko, społeczeństwo, system informacji oraz instytucje. Zostaną przedstawione takie dążenia jak: zachowanie przyrodniczych podstaw bytu i rozwoju człowieka, dążenie do stopniowego wyrównywania poziomu i jakości życia ludzi, wdrażanie zielonej gospodarki, kształtowanie się społeczeństwa informacyjnego i intelektualnego rozwoju ludzi, dążenie do sprawnego zarządzania powyższym makrosystemem.

Zagrożenia zostaną przedstawione w ujęciu globalnym z ukazaniem wpływu na analizowany makrosystem na poziomie kraju oraz w ujęciu krajowym. Zostaną wskazane takie zagrożenia jak: niepowodzenie w przystosowaniu się do zmian klimatu, długotrwale zachwiana równowaga fiskalna, zagrożenia cybernetyczne, pojawienie się nowych pandemii, starzenie się społeczeństwa. W referacie zostaną wykorzystane materiały opracowane przez Komitet Prognoz Polskiej Akademii Nauk, opracowanie na Światowe Forum Gospodarcze pod tytułem „Globalne zagrożenia w 2013 roku”, najnowsze raporty dotyczące zmian klimatu i prace z zakresu prognozowania sytuacji gospodarczej, finansowej i społecznej Unii Europejskiej oraz Świata.

Kazimierz Górka, Marcin Łuszczyk, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

ZIELONA GOSPODARKA A ZRÓWNOWAŻONY I TRWAŁY ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY

Autorzy przedstawiają istotę „zielonej gospodarki” i jej przejawy w programach antykrzysowych i praktyce gospodarczej w USA i w Zachodniej Europie oraz próby podejmowane w tej dziedzinie w Polsce. Następnie zostanie przeprowadzona analiza porównawcza idei zielonej gospodarki oraz koncepcji Sustainable Development, które mają ze sobą dużo wspólnego, zwłaszcza w ujęciach teoretycznych. Na tej podstawie autorzy przeprowadzą krótkie porównanie następujących terminów i ocenę ich ewolucji: ekorozwój – rozwój samopodtrzymywany – zrównoważony rozwój – rozwój trwały

i zrównoważony – zielona gospodarka – gospodarka oparta na wiedzy. Na zakończenie zostaną zarysowane perspektywy wdrożenia zrównoważonego i trwałego rozwoju społeczno-gospodarczego z uwzględnieniem programów zielonej gospodarki.

Bogusław Fiedor, Zbigniew Dokurno, Bartosz Scheuer, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

WYBRANE PARADYGMATY WSPÓŁCZESNEJ MAKROEKONOMII Z PERSPEKTYWY ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU – UJĘCIE EPISTEMOLOGICZNE

Definiując istotę współczesnej makroekonomii przez pryzmat jej podstawowych problemów badawczych skupionych na zjawiskach: wzrostu gospodarczego, bezrobocia, inflacji oraz bilansu płatniczego można wyprowadzić wniosek, iż pozytywne rozwiązanie tych kwestii wiąże się nieodłącznie z problemem trwałości kapitału naturalnego. Jednocześnie zachodzi mechanizm sprzężenia zwrotnego. Racjonalna gospodarka kapitałem naturalnym wymaga optymalnych decyzji makroekonomicznych odwołujących się do zasad zrównoważonego rozwoju. Powstaje zatem pytanie o istotę paradygmatu współczesnej makroekonomii w relacji do zrównoważonego rozwoju. Odpowiedź na tak sformułowane pytanie stanowi główny cel badawczy realizowanego przez autorów grantu NCN (nr 3867/B/H03/2011/40), w ramach którego weryfikowana jest następująca hipoteza przyczynowo-skutkowa: Paradygmat współczesnej makroekonomii w odniesieniu do postulatów zrównoważonego rozwoju opiera się na realizacji zasady trwałości kapitału naturalnego gwarantującej długookresową stabilność wzrostu gospodarczego, niski poziom bezrobocia oraz inflacji, jak również oferującej korzystne warunki w międzynarodowej wymianie gospodarczej.

W prezentowanym artykule podjęto próbę charakterystyki metodologicznej wybranych nurtów współczesnej makroekonomii istotnych w syntezie paradygmatu weryfikującego postawioną hipotezę. Ponadto poddano refleksji epistemologicznej koncepcję trwałości kapitału naturalnego, mając na uwadze z jednej strony status badawczy ekonomii ekologicznej jako współczesnej heterodoksji, z drugiej zaś kondycję intelektualną rozważań metodologicznych w obrębie ekonomii głównego nurtu.

Małgorzata Burchard-Dziubińska, Uniwersytet Łódzki

DOSTĘPNOŚĆ I JAKOŚĆ DANYCH STATYSTYCZNYCH NIEZBĘDNYCH DO BUDOWY STRATEGII GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ NA POZIOMIE LOKALNYM

Wdrażanie gospodarki niskoemisyjnej w Polsce wynika z potrzeby dokonania redukcji emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń powietrza we wszystkich obszarach gospodarki. Największe nadzieje na poprawę jakości powietrza wiąże się ze zmniejszaniem udziału węgla w wytwarzaniu energii, wdrażaniem innowacyjnych technologii i poprawą efektywności energetycznej. W gestii władz jednostek samorządu terytorialnego jest stworzenie odpowiednich strategii działania, które służyłyby osiągnięciu tych celów zwłaszcza w odniesieniu do budownictwa i transportu publicznego. Celem artykułu jest ocena stanu monitoringu środowiska w zakresie zanieczyszczeń powietrza pochodzących z tych sektorów i danych statystycznych, pod kątem ich przydatności do realizacji działań w zakresie gospodarki niskoemisyjnej na poziomie lokalnym.

Wiesława Domańska, Główny Urząd Statystyczny w Warszawie

EUROPEJSKIE RACHUNKI EKONOMICZNE ŚRODOWISKA

Rachunki ekonomiczne środowiska ukazują interakcje między gospodarką a środowiskiem oraz oferują środki służące do monitorowania presji wywieranych przez gospodarkę na środowisko, jak również wkładu środowiska w gospodarkę. Stanowią ważne źródło danych pomocnych w podejmowaniu decyzji dotyczących środowiska.

Ogólne ramy odniesienia dla Europejskich Rachunków Ekonomicznych Środowiska (ERES) określone zostały w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 223/2009 z dnia 11 marca 2009 r. w sprawie statystyki europejskiej. Potrzeba szczegółowych uregulowań w kwestii rachunków ekonomicznych środowiska zaowocowała uchwaleniem Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 691/2011 z dnia 6 lipca 2011 r. w sprawie europejskich rachunków ekonomicznych środowiska. Rozporządzenie to ustanawia wspólne ramy dla gromadzenia, zestawiania, przekazywania oraz oceny europejskich rachunków ekonomicznych środowiska i umiejscawia je jako rachunki satelitarne w stosunku do ESA 95. Jednocześnie ustala metodykę, wspólne standardy, definicje, klasyfikacje i zasady rachunkowości, jakie mają być stosowane przy opracowywaniu rachunków ekonomicznych środowiska.

Europejskie rachunki ekonomiczne środowiska są relatywnie nowym zagadnieniem, nad którym prowadzone są ciągłe prace w UE, mające na celu określenie kształtu rachunków środowiskowych i kierunku ich rozwoju. Prace w tym zakresie rozpoczęto także w Polsce.

Jerzy Śleszyński, Uniwersytet Warszawski

PODATKI ŚRODOWISKOWE I PODZIAŁ NA GRUPY PODATKÓW WG METODYKI EUROSTATU

Opracowanie napisane zostało w oparciu o zrealizowane przedsięwzięcie badawcze będące częścią wspólnego projektu GUS – Eurostat: „Opracowanie metodologii rachunku podatków związanych ze środowiskiem w zakresie alokacji wielkości zagregowanych w podziale na grupy podatków i rodzajów działalności wg NACE Rev.2”.

Przedmiotem zainteresowania są wyłącznie te płatności, które według ustalonych przez Eurostat kryteriów można zakwalifikować jako podatki. Określone reguły nawiązują do teorii ekonomii, ale wprowadzają również drobne modyfikacje. Podatek nie zapewnia płatcom usługi świadczonej przez państwo lub jego instytucje. Podatek nie powinien być określony w sposób proporcjonalny, a więc poprzez stawkę powiązaną z ilością dostarczonej usługi. Jeżeli przynajmniej jeden z dwóch powyższych, negatywnie kwalifikujących warunków jest spełniony, to dana płatność jest podatkiem. W przyjętej metodyce pozostawiono nieco na uboczu kwestię dokąd kierowane są pozyskane środki. Uważa się, że podatki wędrują do budżetu państwa lub funduszy celowych powiązanych ze środowiskiem, natomiast opłaty mogą być gromadzone i wykorzystane w dowolny sposób.

Pierwszym i kluczowym rozstrzygnięciem w projekcie i w opracowaniu było wyodrębnienie z wszystkich krajowych podatków, tych związanych ze środowiskiem. W tym zakresie przyjęta metodyka odchodzi od rozwiązań stosowanych dotychczas. W przyjętym tutaj podejściu przedmiotem zainteresowania jest wyłącznie negatywne oddziaływanie na środowisko skutkujące zubożeniem zasobów naturalnych, zanieczyszczeniem środowiska i innymi formami pogorszenia jakości środowiska w skali lokalnej i globalnej. Podatkiem środowiskowym (environmental tax) jest podatek, który został zidentyfikowany w ramach metodyki ESA 95, jako podatek, którego podstawą jest jednostka fizyczna oddziaływania (lub substytut/zastępnik tej jednostki) o udowodnionym, negatywnym wpływie na środowisko.

Kolejnym krokiem było dokonanie podziału wyodrębnionych, krajowych podatków środowiskowych na cztery, z góry ustalone grupy: podatki energetyczne (energy tax), podatki transportowe (transport tax), podatki od zasobów naturalnych (resources tax), podatki od zanieczyszczeń (pollution tax). To rozróżnienie jest tylko z pozoru oczywiste, ponieważ metodyka zaproponowana przez Eurostat wprowadza specyficzne i niestosowane do tej pory kryteria klasyfikacji. W opracowaniu przedstawiono, jak sprostano wymaganiom metodyki w warunkach polskiej sprawozdawczości statystycznej. Podjęto również krytyczną dyskusję z rozwiązaniami narzuconymi przez Eurostat. Polemika wskazuje zarówno na kontrowersyjne elementy metodyki, jak również na konsekwencje, jakie wynikają z poczynionych w metodyce założeń. Opracowanie kończy omówienie zakresu prac, które, w związku z projektem, będą musiały zostać podjęte w polskiej sprawozdawczości statystycznej dotyczącej środowiska.

Barbara Kryk, Uniwersytet Szczeciński

NARZĘDZIA RACHUNKOWOŚCI ZARZĄDCZEJ W POMIARZE/OCENIE DZIAŁALNOŚCI EKOLOGICZNEJ PRZEDSIĘBIORSTW

Wiadomo, że przedsiębiorstwa są odpowiedzialne za realizację celów zrównoważonego rozwoju. Z tego powodu podejmują różne działania, w tym w zakresie ochrony środowiska, by te cele osiągnąć. Ocena tych działań wymaga stosowania różnych narzędzi. Narzędzia takie oferuje m.in. rachunkowość zarządcza, zwłaszcza ta ukierunkowana na ochronę środowiska. Stąd celem artykułu jest przedstawienie istoty takiej rachunkowości i problemów z jej ekologicznym ukierunkowaniem oraz wskazanie możliwości wykorzystania takich narzędzi w działalności ekologicznej przedsiębiorstw i pomiarze jej efektów.

Mikołaj Nidek, Edu-consulting Mikołaj Nidek

EKOLOGICZNA A ZRÓWNOWAŻONA PRODUKCJA I KONSUMPCJA

Artykuł poświęcony będzie pojawiającym się na rynku tendencjom do określania i znakowania produktów jako zrównoważone, głównie w celach marketingowych, z pominięciem formalnego systemu certyfikacji na produkcję zgodną z wymogami ekologicznymi oraz uznanymi systemami ekoznakowania. Zjawiska te dotyczą głównie branży spożywczej i podejmowane są przez dużych producentów. Niektóre przedsiębiorstwa dążą do wykorzystania braku formalno-prawnej definicji produkcji zrównoważonej (i zrównoważonego produktu) i definiują je zgodnie z partykularnymi interesami. Stanowi to zagrożenie dla rynkowej wiarygodności produktów znakowanych jako ekologiczne i zaburzenia uczciwej konkurencji pod względem ekologicznych charakterystyk produktów.

Bożena Ryszawska, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

INDEKS ZIELONEJ GOSPODARKI – POMIAR WDRAŻANIA ZIELONEJ GOSPODARKI W UNII EUROPEJSKIEJ

Artykuł prezentuje procedurę tworzenia syntetycznego Indeksu Zielonej Gospodarki. W celu jego stworzenia posłużono się wielowymiarową analizą porównawczą (WAP) będącą zbiorem metod służących konstrukcji miar syntetycznych oraz liniowego porządkowania obiektów opisywanych przez dużą ilość zmiennych. Obiektami badanymi jest 27 krajów członkowskich Unii Europejskiej. W pracy wykorzystano dane statystyczne pochodzące z międzynarodowych i krajowych instytucji statystycznych, głównie z Eurostatu, Europejskiej Agencji Środowiska, OECD, ONZ, Międzynarodowej Organizacji Pracy oraz GUS. Pomiar zielonej gospodarki dotyczył aspektów gospodarczych, społecznych i środowiskowych. W tym celu wyodrębniono 7 obszarów a w ich ramach 21 zmiennych. Wyniki badań wyrażone są w postaci rankingu krajów według IZG. Artykuł zawiera także analizę wrażliwości indeksu i opinii ekspertów, a także analizę wyników badań.

Dorota Wyszęłowska, Uniwersytet w Białymstoku, Urząd Statystyczny w Białymstoku

Anna Rogalewska, Urząd Statystyczny w Białymstoku

MONITOROWANIE ZIELONEJ GOSPODARKI – DOŚWIADCZENIA MIĘDZYNARODOWE

Pojęcie zielonej gospodarki, które ściśle powiązane jest z koncepcją zrównoważonego rozwoju pojawiło się stosunkowo niedawno, kiedy to w 2008 r. Program Środowiskowy Narodów Zjednoczonych wezwał do podjęcia Inicjatywy Zielonej Gospodarki (*Green Economy Initiative*), znanej jako Globalny Zielony Nowy Ład (*Global Green New Deal*), dostrzegając możliwości i szanse na wyjście z ogólnoświatowego kryzysu gospodarczego poprzez rozwój sektorów zielonej gospodarki. Tematykę zielonej gospodarki podjęły także i inne organizacje międzynarodowe m.in. Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) oraz Europejska Agencja Środowiska (EEA). Wraz z rozwojem inicjatyw budowania zielonej gospodarki pojawiła się konieczność wykształcenia metod monitorowania i oceny stopnia jej zazielenienia. Rzetelne, celowe i aktualne dane o stanie zielonej gospodarki są istotnym elementem wdrażania polityk ochrony środowiska, instrumentów gospodarczych (np. podatków, dotacji), działań pobudzających innowacje ekologiczne i inwestycje w zielone technologie oraz monitorowania skuteczności tych działań. Dostarczają one cennych informacji na temat konkretnych wyzwań stojących przed zieloną gospodarką, a także umieszczone w szerszym kontekście, umożliwiają śledzenie zmian zachodzących w gospodarce, środowisku i społeczeństwie. Uwzględniając dotychczasowe podejścia ugrupowań międzynarodowych oraz doświadczenia krajów w monitorowaniu zielonej gospodarki także w Polsce podjęto przygotowania do opracowania metodologii jej pomiaru. Celem artykułu jest przedstawienie ujęcia oraz wskaźników pomiaru zielonej gospodarki będących dorobkiem trzech organizacji międzynarodowych, a mianowicie: UNEP, OECD, EEA.

Paulina Szyja, Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

ROLA WSKAŹNIKÓW ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU W BADANIU ZIELONEJ GOSPODARKI

Koncepcja zrównoważonego i trwałego rozwoju jest przedmiotem zainteresowania specjalistów z wielu dziedzin, szczególnie ekonomistów i ekologów. Wynika ono z problemów, jak i wyzwań, przed jakimi stoi współczesny świat. Z jednej strony kryzys gospodarczy z lat 2008–2010 wymusił przeprowadzenie zmian strukturalnych, ukierunkowanych na przezwycięzenie skutków załamania. Jednocześnie pojawiły się głosy o konieczności podejmowania takich działań, które pomogą ograniczyć negatywny wpływ na środowisko naturalne, powodujące nasilenie postępujących zmian klimatycznych. Stąd też żywe zainteresowanie wdrażaniem sustainable development, z tą jednak różnicą, że wskazano na nowe pojęcie „zielona gospodarka”. Jest ona identyfikowana z przekształceniami w sferze produkcji i usług, ukierunkowanych na podniesienie wydajności i efektywności z wykorzystaniem rozwiązań przyjaznych dla środowiska naturalnego.

Wraz z pojawieniem się tego pomysłu, popartego realizacją projektów inwestycyjnych, uwzględnionych w programach antykryzysowych państw, należy zastanowić się nad sposobami pomiaru stopnia wdrożenia i efektywności „zielonej gospodarki”. Pomocne mogą okazać się wskaźniki zrównoważonego rozwoju skupione w takich obszarach tematycznych jak: zmiany klimatu, zrównoważony transport, zasoby naturalne, zużycie energii, zrównoważona produkcja i konsumpcja. Należy jednak wskazać, że będą one miały wymiar pomocniczy w zakresie określenia efektów wdrażania elementów „zielonej gospodarki”. Natomiast do jej identyfikacji niezbędne jest zdefiniowanie i określenie sposobów pomiaru takich elementów jak: zielone inwestycje, zielone technologie, zielone miejsca. Te trzy zagadnienia stanowią obecnie najważniejsze komponenty „zielonej gospodarki” zarówno w wymiarze przekształceń strukturalnych w gospodarce, jak i powodzenia jej na drodze do kształtowania rozwoju społeczno-gospodarczego oraz pozycji konkurencyjnej.

Celem opracowania jest wskazanie, które spośród wskaźników zrównoważonego rozwoju mogą okazać się pomocne przy wdrażaniu i badaniu efektywności „zielonej gospodarki”. Nie mniej istotne jest zwrócenie uwagi na dotychczasowe działania podejmowane w zakresie określenia kluczowych pojęć i jednocześnie metod pomiaru podstawowych elementów stanowiących o „zielonej gospodarce”.

Bogusław Fiedor, Zbigniew Dokurno, Bartosz Scheuer, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

MAKROEKONOMICZO – METODOLOGICZNA PERSPEKTYWA DYSKURSU WOKÓŁ POJĘCIA ZIELONEJ GOSPODARKI W KONTEKŚCIE ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU.

Rozwój koncepcji zrównoważonego rozwoju prowadzi do pragmatycznej implementacji jego zasad w działalności biznesowej. Tym samym wytycza kierunek rozwoju współczesnego gospodarowania redukującego ryzyko środowiskowe, stanowiące zagrożenie dla ciągłości i dynamiki rozwoju gospodarczego. Efektem takiego podejścia jest koncepcja zielonej gospodarki, którą można zredukować do poziomu czysto biznesowego. Wówczas jednak zachodzi ryzyko zawężonego postrzegania szeregu istotnych problemów, będących treścią programu badawczego ekonomii ekologicznej oraz współczesnej makroekonomii. Autorzy artykułu stoją na stanowisku uzasadniającym potrzebę naukowego dyskursu wokół pojęcia zielonej gospodarki, gwarantującego płodność heurystyczną refleksji skupionej na problemach tak rozumianego gospodarowania. Dodatkowo uważają, iż przyjęcie odpowiedniego stanowiska metodologicznego koherentnego z istotą problemów badawczych formułowanych w analizie zielonej gospodarki pozwoli wypracować efektywne oraz odznaczające się wysoką zdolnością predykcyjną rozwiązania, pozwalające rozwijać program badawczy nie tylko w pragmatycznym ujęciu, ale również prowadząc do formułowania coraz płodniejszych heurystycznie programów badawczych.

Przeprowadzona refleksja metodologiczna osadzona w kontekście przedmiotowym programu badań ekonomii ekologicznej jest rezultatem badań autorów poświęconych analizie paradygmatów współczesnej makroekonomii z perspektywy zrównoważonego rozwoju, realizowanych w ramach grantu finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki nr 3867/B/H03/2011/40.

Adam Przybyłowski, Akademia Morska w Gdyni

METODY POMIARU ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU W TRANSPORCIE

Podstawowym celem publikacji jest zaprezentowanie metod pomiaru i oceny stopnia zrównoważenia rozwoju regionalnych systemów transportowych, ze szczególnym uwzględnieniem określenia siły wpływu inwestycji transportowych na ten proces w 16 polskich województwach w latach 2009–2011. W badaniach swych autor poszukuje metod operacjonalizacji wdrażania paradygmatu zrównoważonego rozwoju w dziedzinie, która angażuje bardzo duże nakłady finansowe. Docelowo chodzi o stworzenie narzędzi decyzyjnych do alokacji środków publicznych i z innych źródeł na inwestycje w transporcie w taki sposób, by przyczyniły się one do równoważenia systemów transportowych w wymiarze środowiskowym, społecznym i ekonomicznym. Badania oparto o analizę wskaźnikową i metody analizy statystycznej. Dane zostały pozyskane z baz danych Głównego Urzędu Statystycznego – Banku Danych Lokalnych oraz Departamentu Koordynacji Wdrażania Funduszy Unii Europejskiej Ministerstwa Rozwoju Regionalnego – (w zakresie inwestycji transportowych, współfinansowanych przez UE).

Słowa kluczowe: zrównoważony rozwój, analiza wskaźnikowa, transport w polskich regionach

Bożena M. Dobrzańska, Uniwersytet w Białymstoku

KAPITAŁ PRZYRODNICZY I USŁUGI ŚRODOWISKA

Celem artykułu jest prezentacja wyników analizy literatury dotyczącej kapitału przyrodniczego oraz usług ekosystemów. Analiza została oparta przede wszystkim o artykuły wyszukane wg częstości cytacji w bazie ISI Web of Science (plus najnowsze publikacje).

Na podstawie analizy m.in.:

1. Zdefiniowano kapitał przyrodniczy jako wszystkie te elementy strukturalne i funkcjonalne (procesy) przyrody oraz tworzone przez nie systemy ekologiczne, które mogą generować strumienie energii, materii i informacji zaspokajające

(autonomicznie lub w powiązaniu z innymi typami kapitału) w sposób bezpośredni i pośredni ludzkie potrzeby.

2. Ustalono, że głównym i w zasadzie jedynym uzasadnieniem traktowania przyrody jako kapitału jest to, że przyroda dostarcza dóbr i usług, które zaspokajają potrzeby ludzkie.
3. Ustalono, że usługi ekosystemu / środowiska są obecnie powszechnie rozumiane jako wkład ekosystemów / środowiska w dobrobyt.
4. Ustalono, że istniejące klasyfikacje są niejednoznaczne w odniesieniu do zakresu, w jakim usługi ekosystemów są zależne od różnorodności biologicznej lub abiotycznych elementów środowiska.
5. Ustalono, że nie ma powszechnie (nawet względnie powszechnie) przyjętej typologii usług, choć propozycja Millennium Ecosystem Assessment jest nadal powszechnie stosowana, przynajmniej jako punkt odniesienia.
6. Ustalono, że usługi wspierające najlepiej traktować jako "funkcje ekologiczne", aby uniknąć problemu "podwójnego liczenia" i podkreślić strukturę "łańcucha produkcji", który leży u podstaw usług.
7. Wskazano potrzebę odróżniania korzyści, usług, funkcji ekologicznych i ekologicznych struktur i procesów, aby zrozumieć i opisać mechanizmy leżące u podstaw związków między kapitałem przyrodniczym a dobrobytem.
8. Ustalono, że istnieje znaczna ilość dowodów na to, że bioróżnorodność i funkcjonowanie ekosystemów są ściśle powiązane. Jednakże złożoność zależności przyczynowo-skutkowych powoduje, że trudno jest ocenić, jak zmiany w różnorodności biologicznej wpływają na podaż usług ekosystemów.

Khaliunaa Erdenekhuu, Uniwersytet Łódzki

PRZYRODNICZE UWARUNKOWANIA ROZWOJU MONGOLII

Mongolia to kraj bogaty w zasoby surowców mineralnych, w tym: miedź, węgiel, żelazo, złoto, uran i metale ziem rzadkich, które mogą mieć duże perspektywiczne znaczenie dla rozwoju jej gospodarki.

W ostatnich latach gospodarka Mongolii rozwijała się stosunkowo szybko. W 2011 r. tempo wzrostu PKB wyniosło 17,5%, w 2012 r. – 12,7%. Według Międzynarodowego Funduszu Walutowego w 2013 r. przewiduje się wzrost PKB na poziomie 15,7%. Gospodarka kraju uzależniona jest jednak w dużym stopniu od wydobycia surowców mineralnych oraz prowadzonej w tym zakresie polityki państwa. Zgodnie z NSO, w 2012 r. 89,2% eksportu Mongolii stanowiły nieprzetworzone surowce mineralne.

Celem artykułu jest próba oceny potencjału przyrodniczego w procesie rozwoju Mongolii.

Piotr P. Małecki, Maria Urbaniec, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

KOSZTY ŚRODOWISKOWE W POLSCE W UJĘCIU TEORETYCZNYM I STATYSTYCZNYM

Celem artykułu jest rozwinięcie zagadnienia kosztów środowiskowych ponoszonych przez przedsiębiorstwa, analiza dotychczasowych badań określających ich wysokość w gospodarce narodowej, jak też próba stworzenia metodologicznych podstaw dla szerokiej sprawozdawczości dotyczącej kosztów środowiskowych w związku z nowymi wymogami w tym zakresie nałożonymi przez UE.

Koszty środowiskowe są ogólnym pojęciem dla różnych kosztów związanych z działaniami na rzecz ochrony środowiska i z oddziaływaniem na środowisko. W praktyce ujmowane są w rachunku kosztów funkcjonowania przedsiębiorstw w sposób cząstkowy, bądź są zawarte w pozycjach zagregowanych. Dotychczas nie opracowano jeszcze ujednoliconych standardów w zakresie zasad pomiaru, dokumentacji, ewidencji i rozliczania wydatków środowiskowych w przedsiębiorstwie.

Obowiązki sprawozdawcze przedsiębiorców w zakresie ochrony środowiska regulują liczne akty prawne. W odniesieniu do kosztów środowiskowych brak jest kompleksowych badań określających ich wysokość i strukturę w całej gospodarce narodowej. GUS prowadzi w tym zakresie jedynie okresowe i wycinkowe badania, bazując na danych dostarczanych przez nieznaczną liczbę przedsiębiorstw. Regulacje prawne UE nałożą niebawem na państwa członkowskie obowiązek sporządzania obszernych sprawozdań w zakresie wielkości ponoszonych kosztów środowiskowych, zgodnie z metodyką Eurostatu. Aktualnie trwają prace nad uchwaleniem przygotowanego już aktu prawnego w tym zakresie.

W artykule zostanie przedstawiona istota i rodzaje kosztów środowiskowych w przedsiębiorstwach. Dokonana będzie również analiza obecnie obowiązującej w Polsce sprawozdawczości statystycznej w zakresie kosztów środowiskowych. Zostanie zaprezentowana analiza i ocena kształtowania się wielkości kosztów środowiskowych w całej gospodarce narodowej w ostatnich kilku latach w oparciu o dotychczas prowadzone badania. W końcowej części artykułu dokona się analizy zadań stojących przed systemem sprawozdawczości statystycznej wobec nowych wymogów Eurostatu.

Marcin Łupiński, Narodowy Bank Polski w Warszawie

ZASTOSOWANIE METOD STATYSTYCZNYCH W ANALIZIE STABILNOŚCI POLSKIEGO SEKTORA BANKOWEGO. IMPLIKACJE DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU KRAJOWEJ GOSPODARKI

Jednym z kluczowych determinantów zrównoważonego rozwoju krajowej gospodarki jest makrostabilność sektora bankowego. Niniejsze opracowanie ma na celu przedstawienie grupy metod statystycznych składających się na procedurę testów warunków skrajnych (stress-tests) służących do analizy i prognozowania stabilności krajowego sektora bankowego w ujęciu makro. Omówione zostaną zarówno główne klasy ryzyka oddziałujące na podmioty wspomnianego sektora jak też modele ich kwantyfikacji i agregacji, a także zakres danych statystycznych wykorzystywanych w celu określenia profilu ryzyka sektora bankowego. Zaproponowane środowisko analityczne posłuży do udzielenia odpowiedzi na pytanie badawcze dotyczące makrostabilności polskiego sektora bankowego w horyzoncie czasowym dwóch lat, jak również do analizy wpływu prognozowanych szoków oddziałujących na sektor bankowy na stabilność rozwoju krajowej gospodarki.

Słowa kluczowe: zrównoważony rozwój, metody statystyczne, makrostabilność sektora bankowego.

Lidia Kłos, Uniwersytet Szczeciński

ŚWIADOMOŚĆ EKOLOGICZNA POLAKÓW KLUCZEM DO BUDOWY „ZIELONEJ GOSPODARKI”

Wieloletnie badania prowadzone przez Instytut na rzecz Ekorozwoju a w ostatnim czasie również Ministerstwo Środowiska na temat poziomu świadomości ekologicznej Polaków, pokazują, że jest on wciąż niski w porównaniu do obywateli UE. Może to stanowić przeszkodę do wprowadzania zmian w gospodarce uwzględniających zrównoważony rozwój będący podstawą do budowy „zielonej” gospodarki.

Celem artykułu jest przedstawienie własnych wyników badań pilotażowych odnośnie świadomości ekologicznej przeprowadzonych wśród studentów uczelni szczecińskich.

Badania skoncentrowano na ocenie zagrożeń ekologicznych, miejscu środowiska w systemie wartości, przestrzeganiu ochrony środowiska w kontekście działalności gospodarczej na rzecz środowiska, postrzeganiu odpowiedzialności za rozwiązywanie problemów środowiskowych.

Otrzymane wyniki pozwolą na szczegółową ocenę stopnia świadomości ekologicznej tej grupy społecznej, która w niedalekiej przyszłości będzie decydowała o stopniu i tempie wprowadzania „zielonej” gospodarki.

Marek Cierpiał-Wolan, Urząd Statystyczny w Rzeszowie

Włodzisław Okrasa, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

NIERÓWNOŚCI PRZESTRZENNE ROZWOJU LOKALNEGO: WZORY ZRÓŻNICOWAŃ DOBROSTANU, NA PRZYKŁADZIE PODKARPACIA I MAZOWSZA.¹

Procesy rozwoju lokalnego, których złożoność jest powszechnie uznawana w teoretycznych (coraz częściej 'holistycznych') konceptualizacjach w literaturze, bardzo rzadko są przedmiotem odpowiedniej – tj. uwzględniającej ten fakt – operacjonalizacji w badaniach statystycznych i w analizach ekonomicznych. W szczególności, brak ujęć przedstawiających te procesy – ściślej, obiektów, których one dotyczą: jednostek terytorialnych (gminy, społeczności lokalne etc.) i ich mieszkańców – w terminach 'triangulacji wskaźnikowej', obejmującej równocześnie:

- (i) wielowymiarowe wskaźniki rozwoju (bądź symetrycznie, deprywacji lokalnej),
- (ii) wieloaspektowy – obiektywnych i subiektywny – charakter miar 'wynikowych' rozwoju, dobrostanu oraz,
- (iii) wielopoziomowe modelowanie zależności pomiędzy tymi miarami, uwzględniające interakcje w jakich pozostają wyznaczniki tych miar.

¹ Referat bazuje na prezentacjach własnych na 59-tym Światowym Kongresie Statystyki w Hong Kongu (sierpień, 2013).

Głównym celem opracowania jest zatem badanie zależności pomiędzy powyższymi elementami opisu procesu rozwoju lokalnego, z intencją identyfikacji wzorów zróżnicowania przestrzennego odpowiednich miar, poprzez: (a) dekompozycję nierówności przestrzennych wskaźników rozwoju /deprywacji (z wykorzystaniem indeksu Theila), oraz (b) analizę miar dobrostanu subiektywnego (z wykorzystaniem miary Allisona i Fostera). W celu wyjaśnienia okazanych zależności odwołano się *explicite* do przestrzeni jako kategorii analitycznej, poprzez uwzględnienie współrzędnych geograficznych jednostek terytorialnych oraz gospodarstw domowych w (c) wielopoziomowej analizie regresji przestrzennej, włączającej miary wynikowe dwóch typów, obiektywne (poziom gminy) i subiektywne (poziom indywidualnych gospodarstw domowych).

W konkluzjach przedstawiono sugestie wykorzystania takiej ('triangulacyjnej') metodologii w analizach ewaluacyjnych programów rozwojowych.

[Uwaga: O ile miary obiektywne bazują na danych Banku Danych Lokalnych, to w odróżnieniu od nich miary subiektywne są fragmentaryczne, gdyż pochodzą z badań pilotażowych przeprowadzonych w dwóch województwach, mazowieckim i podkarpackim. Stąd tentatywny charakter przedstawionych wyników.]

Sylvia Romańska, Magdalena Gabińska, Urząd Statystyczny w Białymstoku

IEEAF – ZINTEGROWANE RACHUNKI ŚRODOWISKOWE I EKONOMICZNE DLA LASÓW JAKO PRZYKŁAD RACHUNKU SATELITARNEGO DO RACHUNKÓW NARODOWYCH

Rosnące zainteresowanie wielofunkcyjną rolą lasów i leśnictwa skłania do tworzenia narzędzi umożliwiających ocenę ich kompleksowego znaczenia dla gospodarki narodowej. Rachunki narodowe mimo, iż rejestrują dane o przepływach i zasobach występujących na różnych szczeblach gospodarowania (makro-, mezo- i mikroekonomicznym) w poszczególnych sektorach gospodarki nie wypełniają tej funkcji. Konieczność włączenia aspektów środowiskowych w tradycyjnie rozumianą konwencję rachunku ekonomicznego oraz potrzeba ukazania pełnego znaczenia leśnictwa w gospodarce narodowej, w tym również jego wpływu na inne sektory gospodarki, stały się głównymi prze-

słankami rozpoczęcia prac nad Zintegrowanymi rachunkami środowiskowymi i ekonomicznymi dla lasów (IEEAF), będącymi rachunkiem satelitarnym do rachunków narodowych. IEEAF obejmuje nie tylko rachunek produkcji i rachunek tworzenia dochodów, ale także bilanse powierzchni i zasobów drewna na pniu oraz rachunek podaży i wykorzystania wyrobów związanych z leśnictwem. Ponadto, rachunek ten zawiera elementy pozaprodukcyjnych funkcji lasów. W prezentacji przedstawiona zostanie idea rachunków satelitarnych do rachunków narodowych na przykładzie rachunku satelitarnego leśnictwa.

Tomasz Poskrobko, Anetta Zielińska, Uniwersytet w Białymstoku

ANALIZA ZESTAWU WSKAŹNIKÓW ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEGO DLA PARKÓW KRAJOBRAZOWYCH WOJEWÓDZTW PODLASKIEGO I DOLNOŚLĄSKIEGO NA PODSTAWIE BANKU DANYCH LOKALNYCH

Celem artykułu jest wielowymiarowa analiza porównawcza wybranych parków krajobrazowych w województwie podlaskim oraz dolnośląskim w oparciu o bazę Banku Danych Lokalnych. Analiza ta będzie prowadzona w oparciu o autorską metodę. W pierwszej kolejności autorzy skomponują zestaw wskaźników częściowych rozwoju zrównoważonego dla obszarów przyrodniczo cennych. Następnie porównują ten zestaw z bazą danych Banku Danych Lokalnych (BDL) i zaadaptują zestaw tak by był maksymalnie kompatybilny z BDL. Na tej podstawie przeprowadzona zostanie wielowymiarowa analiza porównawcza oraz zostanie przeprowadzona dyskusja wyników.

Izabela Stalonićzyk, Politechnika Białostocka

MIERNIKI DOBROBYTU A JAKOŚĆ ŻYCIA SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH NA PRZYKŁADZIE WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Pojęcie jakości życia nie jest pojęciem jednorodnym, a to powoduje problemy ze zdefiniowaniem tego zjawiska. Najczęściej obejmuje ono warunki materialne i społeczne, którymi charakteryzują się poszczególne społeczeństwa. Analiza literatury w tym

zakresie pozwala na ustalenie kryteriów, według których można ocenić jakość życia. Zalicza się do nich między innymi ochronę zdrowia, wykształcenie, aktywność zawodową, sytuację mieszkaniową, miejsce zamieszkania, wynagrodzenie, wyposażenie gospodarstw domowych, turystykę zagraniczną, stan środowiska naturalnego. W artykule dokonano analizy czynników wpływających na jakość życia społeczności lokalnych, które pozwalają na porównanie warunków polskich w aspekcie lokalnym w odniesieniu do mierników dobrobytu gospodarczego i społecznego.

Kazimierz Górka, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Marcin Łuszczyk, Politechnika Opolska

VOX POPULI – CZY TEZA FRANCISA GALTONA JEST WSPÓŁCZEŚNIE PRAWDZIWA?

W artykule autorzy dokonują porównania rezultatów badań dotyczących znaczenia czynników jakości życia uzyskanych z zastosowaniem metody delfickiej oraz wyników badań ankietowych przeprowadzonych wśród studentów, współpracowników i uczestników konferencji naukowych.

Analiza zebranych materiałów pozwala stwierdzić, że odpowiedzi wraz z rosnącą liczbą respondentów stają się w miarę zbliżone do tych uzyskanych metodą delficką. W przeprowadzonych przez autorów wśród 171 ankietowanych badaniach rozbieżności nie przekraczają 20%. Dla porównania, w eksperymencie Francisa Galtona z 1907 roku udział wzięło 787 osób zwiedzających wystawę branżową. Niezgodności pomiędzy wynikami badań ankietowych a rzeczywistymi pomiarami wielkości fizycznych wyniosły wówczas mniej niż 4%.

Na podstawie uzyskanych wyników autorzy dowodzą, że metoda delficka może być skuteczna przy ustalaniu znaczenia czynników jakości życia. Mądrość 12 specjalistów – uczestników badań metodą delficką – z powodzeniem zastępuje wiedzę i doświadczenie nawet kilkuset osób.

Urszula Motowidlak, Uniwersytet Łódzki

ROLA TRANSPORTU DROGOWEGO W KREOWANIU ZRÓWNOWAŻONEJ GOSPODARKI W POLSCE

Celem artykułu jest analiza szeroko pojętego zagadnienia rozwoju transportu drogowego w świetle realizacji założeń ekonomii i polityki zrównoważonego rozwoju. Rozwój społeczno-gospodarczy oraz wzajemna współpraca podmiotów gospodarczych funkcjonujących w różnych obszarach geograficznych implikują wzrost potrzeb przewozowych, których realizacja dokonywana jest przez poszczególne gałęzie transportu. Dzięki swoim zaletom, przede wszystkim szybkości, powszechnej dostępności środków

transportu, możliwości bezpośredniego przewozu ładunków i osób, a także korzystnemu rozmieszczeniu infrastruktury w przestrzeni, transport drogowy stanowi współcześnie dominującą i najważniejszą gałąź transportu. Przeprowadzona analiza pozwala stwierdzić, że transport drogowy zyskał obecnie szczególny status w życiu codziennym społeczeństwa. Pomimo trudności z pozyskaniem dokładnych danych ilościowych dotyczących transportu drogowego można stwierdzić, że największy udział stanowi w nim transport indywidualny, nie zaś zarobkowy, co przeczy powszechnie spotykanym opiniom o odwrotności tej tendencji. Gwałtowny rozwój transportu drogowego uwydatnił negatywny wpływ tej gałęzi transportu m.in. na stan środowiska naturalnego. Powstała zatem sprzeczność na linii gospodarka – środowisko. Realizacja założeń ekonomii i polityki zrównoważonego rozwoju w odniesieniu do transportu ma służyć osiągnięciu równowagi między dalszym rozwojem gospodarki, a zachowaniem walorów i zasobów środowiska naturalnego. Istotną kwestią w realizacji założeń zrównoważonego rozwoju transportu nie jest tylko rozwój technologii lecz ludzka świadomość kształtująca właściwe preferencje konsumentów. Od przewoźników i klientów zależny będzie kształt transportu w przyszłości.

Mariusz Trela, Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie

PERSPEKTYWY DLA ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEGO TRANSPORTU DROGOWEGO W POLSCE DO 2030 ROKU

Artykuł przedstawia możliwości realizacji zasad rozwoju zrównoważonego w jednym z ważniejszych komponentów gospodarki jakim jest transport drogowy. W artykule przedstawione zostały akty prawne obowiązujące w Unii Europejskiej oraz w Polsce w zakresie zrównoważonego transportu drogowego, wyznaczające zarówno krótko- jak i długookresowe cele. Omówiono podjęte działania umożliwiające realizację obowiązujących przepisów prawa, a także możliwe oraz konieczne do wprowadzenia rozwiązania zmniejszające uciążliwość pojazdów dla środowiska w horyzoncie czasowym do 2030 roku.

W artykule dokonano także obliczeń różnicy w emisji poszczególnych substancji zanieczyszczających środowisko pochodzących z transportu drogowego, pomiędzy po-

jazdem zasilanym konwencjonalnie oraz pojazdem bezemisyjnym – pojazdem elektrycznym. Następnie obliczono koszty zewnętrzne wynikające z emisji tych substancji, a także zestawiono te dane z cenami oraz przewidywanymi kosztami eksploatacji pojazdów użytkowych o różnym typie napędów. Na tej podstawie wyciągnięto wnioski co do ekonomicznej efektywności zakupu i eksploatacji pojazdu elektrycznego.

Jan Kaczmarzyk, Piotr Kania, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

SKUTKI RYZYKA SYSTEMU EMERYTALNEGO DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU SPOŁECZNO-EKONOMICZNEGO – PRZYPADEK KRYZYSU FINANSOWEGO I FISKALNEGO

System emerytalny jest ważnym elementem kształtowania procesów społeczno-ekonomicznych w państwach dobrobytu, a jego celem jest zapewnienie dochodów osobom w wieku emerytalnym. Z mikroekonomicznego punktu widzenia jego realizacja wiąże się z cyklem życia jednostki gospodarującej, która musi podejmować decyzje w okresie aktywności zawodowej ile konsumować a ile oszczędzać, m.in. na emeryturę. Z makroekonomicznego punktu widzenia następuje proces redystrybucji dochodów poprzez publiczny i rynkowy system finansowy między różnymi pokoleniami, które chcą utrzymać określony standard życia. Przedmiotem artykułu jest system emerytalny w ujęciu procesów zachodzących w czasie akumulacji i wykorzystania kapitału emerytalnego, które odbywają się w warunkach ryzyka gospodarczego, a szczególnie ryzyka systemowego generowanego przez kryzysy finansowe i fiskalne. Celem artykułu jest wskazanie oddziaływania skutków ryzyka systemowego na realizację celu systemu emerytalnego, międzypokoleniowego podziału i finansowania jego skutków w wymiarze realizacji idei zrównoważonego rozwoju. Zakłócenia w realizacji celu systemu emerytalnego mogą mieć istotny wpływ na ograniczenie jej realizacji. W artykule podjęty zostanie problem zastosowania mechanizmów i narzędzi ekonomicznych umożliwiających ograniczenie oddziaływania negatywnych skutków ryzyka systemu emerytalnego dla zakłóceń w procesie zrównoważonego rozwoju społeczno-ekonomicznego.

Joanna Godlewska, Politechnika Białostocka

REALIZACJA POLITYKI KLIMATYCZNEJ W POLSCE W LATACH 1992–2012

Celem artykułu jest dokonanie oceny realizacji polityki klimatycznej w Polsce na przestrzeni ostatnich dwudziestu lat. Zostanie przedstawiona ewolucja celów i priorytetów polityki klimatycznej, zawartych w I i II Polityce ekologicznej państwa oraz innych dokumentach strategicznych odnoszących się do kwestii ochrony klimatu. Zostaną zaprezentowane zestawy wskaźników realizacji polityki klimatycznej. Na podstawie analizy wybranych wskaźników zostanie dokonana ocena realizacji polityki klimatycznej w Polsce.

Krzysztof Markowski, Urząd Statystyczny w Lublinie

WPŁYW KULTURY ORGANIZACYJNEJ LUBELSKICH PRZEDSIĘBIORSTW NA ROZWÓJ FIRMY I REGIONU

Dynamicznie zmieniająca się sytuacja gospodarcza na świecie, trudności ekonomiczne wielu krajów Unii Europejskiej przyczyniają się do zmian gospodarczych w województwie lubelskim, a tym samym mają wpływ na funkcjonowanie firm działających w regionie. Jednakże nie wszystkie te zmiany muszą mieć niekorzystne konsekwencje. Jak pokazują badania Deansa i Kroegera (2004) dynamiczny i pomyślny rozwój firm jest możliwy zarówno w każdej branży, w każdym miejscu geograficznym, jak również w każdym cyklu gospodarczym. Wszystko zależy od podejmowanych przez firmy adaptacyjnych działań do nowej sytuacji, u podłoża których bardzo często leżą pozaekonomiczne czynniki. Jednym z takich czynników oddziałujących na efektywne funkcjonowanie jest kultura organizacyjna firmy, która poprzez wpływ na strukturę firmy, jej strategię przy realizacji celów oraz nadzór nad tą realizacją ma tym samym wpływ na jej wyniki mierzone osiaganiem wyznaczonych celów (Hofstede, Hofstede, 2007, s. 323).

Przedmiotem referatu będzie przedstawienie wyników badań firm działających na terenie Lubelszczyzny ukazujących rodzaj zdiagnozowanej kultury organizacyjnej w zależności od wielkości firmy (mikro, mała średnia i duża), subregionu w którym firma

prowadzi działalność gospodarczą (bialskopodlaski, chełmsko-zamojski, lubelski) oraz branży (budownictwo, handel, transport, zakwaterowanie i gastronomia oraz usługi) i jej wpływ na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

Klaudia Giordano, Katolicki Uniwersytet Lubelski

MODELE POLITYKI REGIONALNEJ W KONTEKŚCIE MODELU WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO

Artykuł krótko scharakteryzuje teoretyczne modele rozwoju regionalnego od tzw. pasywnych po aktywne oraz podejmie próbę zaklasyfikowania modelu rozwoju regionu lubelskiego z charakterystyką jego narzędzi administracyjnych i monitoringu.

Dariusz Pieńkowski, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

Iwona Bąk, *Wojciech Zbaraszczyński*, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

WYKORZYSTANIE ANALIZY KORESPONDENCJI W BADANIACH TRANSGRANICZNEGO RUCHU TURYSTYCZNEGO NA OBSZARACH CHRONIONYCH

Jednym z ważnych problemów turystyki na pograniczu polsko-niemieckim jest niewielki udział turystów niemieckich odwiedzających polskie cenne przyrodniczo obszary. Przykładem obszarów chronionych w Polsce, który jest położony w bezpośrednim sąsiedztwie granicy państwowej jest Woliński Park Narodowy (WPN). Mimo, że WPN jest jednym z najliczniej odwiedzanych parków narodowych w Polsce (ok. 1,5 mln turystów rocznie) to udział obcokrajowców, w tym z Niemiec, jest marginalny (ok. 10 tys. rejestrowanych osób rocznie). W celu identyfikacji czynników determinujących transgraniczny ruch turystyczny zostały przeprowadzone pilotażowe badania ankietowe na próbie 579 turystów w ramach polsko-niemieckiego projektu „Społeczno-ekonomiczne uwarunkowania turystyki transgranicznej w Euroregionie Pomerania“. Celem tych badań była analiza ruchu turystycznego w WPN z perspektywy turystyki transgranicznej, a w szczególności identyfikacja czynników umożliwiających zwiększenie liczby turystów

niemieckich w zakresie korzystania z usług środowiska, jakie oferują cenne obszary przyrodnicze. Celem artykułu jest zaprezentowanie wykorzystania wielowymiarowej analizy korespondencji do badania podróży turystycznych turystów polskich i niemieckich związanych z odwiedzinami WPN. Celem szczegółowym jest wykrycie powiązań pomiędzy zmiennymi charakteryzującymi podróże. Wyniki uzyskanych badań przedstawiono w przestrzeni dwuwymiarowej i trójwymiarowej. W celu podwyższenia jakości odwzorowania przeprowadzono modyfikację wartości własnych według propozycji Greenacre'a. Ze względu na dość dużą liczbę wariantów analizowanych zmiennych zastosowano metodę Warda, która umożliwiła wyznaczenie powiązań pomiędzy wariantami zmiennych. Do obliczeń i graficznej prezentacji wyników wykorzystano moduł Analiza korespondencji w pakiecie Statistica 10.0.

Magdalena Sławińska, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Wydział Zamiejscowy Nauk Prawnych i Ekonomicznych w Tomaszowie Lubelskim

SAMORZĄDOWE DETERMINANTY ROZWOJU LOKALNEJ DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

We współczesnym świecie przedsiębiorstwa poszukują zewnętrznych bodźców skłaniające do prowadzenia działalności gospodarczej. Wychodząc naprzeciw tym wyzwaniom samorządy, uwzględniając własną specyfikę, stosują specjalistyczne czynniki pobudzające.

Henryk J. Wnorowski, Dorota Perło, Uniwersytet w Białymstoku

ZAŁOŻENIA NEOKLASYCZNEJ TEORII WZROSTU EKOLOGICZNIE UWARUNKOWANEGO W MODELOWANIU ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU REGIONU

Teoria zrównoważonego rozwoju zakłada, że rozwój gospodarczy obecnego pokolenia nie powinien odbywać się kosztem wyczerpywania zasobów nieodnawialnych i niszczenia środowiska dla dobra przyszłych pokoleń. Głównym przesłaniem tej koncepcji jest poprawa jakości życia ludzi na całym świecie, poprzez prowadzenie różnorodnych działań w trzech wymiarach: gospodarczym, społecznym i środowiskowym. Jak wynika z teorii ekonomii i badań empirycznych równowaga w rozwoju regionów w tych obszarach jest nieosiągalna. Kluczowym problemem z punktu widzenia modeli zrównoważonego rozwoju jest więc pokazanie relacji między stopniem zanieczyszczenia środowiska, inwestycjami ochronnymi i ich efektywnością, a wpływem tych relacji na poziom rozwoju społeczno-gospodarczego.

Celem referatu jest prezentacja modelu zrównoważonego rozwoju regionów w Polsce skonstruowanego w oparciu o założenia neoklasycznej teorii wzrostu ekologicznie uwarunkowanego, zgodnie z którą problem ochrony i zanieczyszczeń środowiska stanowi w krótkim okresie barierę wzrostu gospodarczego. Wymaga bowiem, z jednej strony ponoszenia znacznych nakładów kapitału w celu zachowania społecznie pożądanej jakości środowiska dla przyszłych pokoleń, a z drugiej strony wymaga zmniejszenia tempa tworzenia produktu gospodarczego poprzez rezygnację z różnego rodzaju działalności gospodarczych, w tym z określonych inwestycji produktowych. Zgodnie z założeniami neoklasycznej teorii efektów zewnętrznych, w sytuacji gdy koszty ograniczenia emisji są relatywnie większe niż zanieczyszczenie środowiska, poprawie jakości środowiska towarzyszy nawet spadek dobrobytu społecznego. Jednak inwestycje ochronne mogą polegać również na zwiększaniu zdolności środowiska do asymilacji odpadów i zanieczyszczeń i tą drogą prowadzić do wzrostu gospodarczego zrównoważonego ekologicznie.

Skonstruowany model zrównoważonego rozwoju regionów w Polsce pokaże, która ze sfer: gospodarcza, społeczna czy środowiskowa jest determinantą, a która barierą rozwoju polskich województw i jaka jest ich siła. Wskaże również województwa, które kształtują swój rozwój społeczno-gospodarczy z zachowaniem wysokiego poziomu jakości środowiska.

Ewa Roszkowska, Elżbieta Misiewicz, Renata Karwowska, Uniwersytet w Białymstoku

ZASTOSOWANIE MODELOWANIA MIĘKKIEGO DO ANALIZY POZIOMU ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU WOJEWÓDZTW POLSKI

Zrównoważony rozwój (ZR) określa się jako pożądaný kierunek rozwoju świata i cywilizacji, który wymaga integracji działań w obszarze wzrostu gospodarczego i równomiernego podziału korzyści, ochrony zasobów naturalnych i środowiska oraz rozwoju społecznego. Ocena stanu realizacji koncepcji ZR w praktyce oparta jest na monitorowaniu odpowiednio dobranych wskaźników indywidualnych oraz miar syntetycznych opisujących badane zjawisko.

Celem opracowania jest prezentacja modelu miękkiego ZR pokazującego zależności między gospodarką, społeczeństwem a środowiskiem oraz ich wpływ na zrównoważony rozwój województw Polski, a także porównanie wyników oceny zrównoważonego rozwoju dokonanego różnymi metodami statystycznymi.

Na wstępie dokonano wyboru oraz weryfikacji merytoryczno-statystycznej potencjalnego zestawu zmiennych opisujących ZR. Następnie ogólnej oceny poziomu ZR województw oraz poziomu rozwoju w rozbiciu na sferę gospodarczą, społeczną i środowiskową. Do analizy poziomu zrównoważonego rozwoju województw Polski zastosowano modelowanie miękkie umożliwiające badanie powiązań między zmiennymi złożonymi, które nie podlegają bezpośrednim obserwacjom. Model miękki estymowany jest metodą PLS, dzięki której otrzymywane są oszacowania parametrów modelu oraz oszacowania wartości zmiennej ukrytej, które można traktować jako miarę syntetyczną. W oparciu o wartości miar syntetycznych zbudowano rankingi województw Polski ze względu na badane zjawisko. Wykorzystano dane GUS za rok 2010.

Słowa kluczowe: zrównoważony rozwój, modelowanie miękkie, metoda Hellwiga, TOPSIS

Agnieszka Leszczyńska, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

ZASTOSOWANIE MIERNIKÓW ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEGO W ŁAŃCUCHU DOSTAW

Zrównoważony łańcuch dostaw definiuje się jako taki, w którym dąży się do maksymalizacji dochodów, przy jednoczesnym minimalizowaniu wpływów środowiskowych i maksymalizowaniu dobrobytu społecznego. W artykule zaprezentowano mierniki rozwoju zrównoważonego stosowane w łańcuchu dostaw. Przedstawiono koncepcję zarządzania zrównoważonym łańcuchem dostaw, funkcje zrównoważonego łańcucha dostaw, a także przesłanki jego tworzenia. W celu określenia mierników SD wykorzystywanych w łańcuchach dostaw przeprowadzono analizę raportów rozwoju zrównoważonego 5 dużych przedsiębiorstw krajowych. Odwołując się do wyników case study, wytycznych GRI oraz propozycji literaturowych, zestawiono wskaźniki SD możliwe do stosowania w ramach łańcucha dostaw.

Piotr Gołos, Instytut Badawczy Leśnictwa w Sękocinie Starym

SPOŁECZNA WARTOŚĆ LASU

Zmiany cywilizacyjne niosące nowe zagrożenia dla środowiska przyrodniczego wraz z ewolucją postaw i poglądów społecznych w odniesieniu do przyrody i jakości życia człowieka wpłynęły na nieodwracalną zmianę hierarchii celów współczesnej gospodarki leśnej. Ustawowo zapisane relacje między dwoma głównymi obszarami działalności leśnictwa – sferą gospodarczą (produkcja i sprzedaż surowca drzewnego) i publiczną (jakość oraz ilość dóbr i świadczeń społecznych, ochronnych i ekologicznych funkcji lasu) nabierają w takiej sytuacji wyjątkowego znaczenia. Obecnie leśnicy prowadzą gospodarkę leśną w warunkach dużej społecznej i politycznej presji na wzrost powierzchni obszarów leśnych z dominującą funkcją ochrony przyrody, z uwzględnieniem aspektów dotyczących roli i znaczenia zasobów leśnych w łagodzeniu zmian klimatycznych oraz mając na uwadze możliwości i skutki wzrostu udziału drewna z lasu jako ważnego źródła energii odnawialnej. Uwzględniając wymienione aspekty o charakterze globalnym gospo-

darka leśna musi jednocześnie dbać o zaspokojenie rosnącego zapotrzebowania na liczne i różnorodne świadczenia i dobra o charakterze publicznym (pozaprodukcyjne dobra i świadczenia lasu i gospodarki leśnej) w skali regionalnej czy lokalnej. Przy czym gospodarka leśna powinna być prowadzona w oparciu o rachunek ekonomiczny, w którym coraz większe znaczenie mają rosnące koszty związane z utrzymaniem ilości oraz jakości dóbr i świadczeń lasu i gospodarki leśnej określanych mianem publicznych.

Aby móc obiektywnie oceniać w analizach ekonomicznych sumaryczne koszty i korzyści nie tylko gospodarki leśnej, ale również jej otoczenia społeczno-ekonomicznego należy uwzględniać wraz z rynkowymi wskaźnikami, korzyści i/lub straty społeczne (wartość dóbr publicznych i efektów zewnętrznych gospodarki leśnej). Niezbędną w tym procesie jest znajomość wartości choćby najważniejszych wybranych dóbr i świadczeń nierynkowych, których wartość powinna być ustalana na podstawie wartościowania społecznego z wykorzystaniem metod quasi-rynkowych. Wśród często wykorzystywanych w tym celu metod należy wymienić metodę wyceny warunkowej (Contingent Valuation Method – CVM).

W opracowaniu przedstawiono porównanie, analizę oraz dyskusję wyniki badań przeprowadzonych w latach 2000–2013 w Instytucie Badawczym Leśnictwa z wykorzystaniem metody CVM w różnych obiektach leśnych (lasy Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe – PGLLP) na próbach celowych oraz badań ogólnopolskich i regionalnych na próbach losowych reprezentacyjnych. Uzyskane wyniki zestawiono z wartością sumarycznych przychodów PGLLP oraz wartością kosztów poniesionych przez Lasy Państwowe w związku ze świadczeniem najważniejszych pozaprodukcyjnych funkcji gospodarki leśnej.

Konrad Prandacki, Państwowy Instytut Badawczy w Warszawie, Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej

RACJONALNOŚĆ PLANETARNA JAKO NARZĘDZIE REALIZACJI ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Wdrożenie koncepcji zrównoważonego rozwoju napotyka liczne bariery. Do najważniejszych z nich należy brak akceptacji społecznej oraz nieuwzględnienie w teorii ekonomii głównego nurtu niektórych zagrożeń mogących doprowadzić do wystąpienia granic wzrostu. Potwierdzają to długookresowe analizy trendów globalnych zmian gospodarczych. Konsekwencją takiego stanu są próby zmiany paradygmatu ekonomii, co prowadzi m.in. do wykształcenia nowej dziedziny – ekonomii zrównoważonego rozwoju.

Jednym z rozwiązań umożliwiających realizację zasad zrównoważonego rozwoju jest racjonalność planetarna. Jej podstawowe założenia sformułował J. Pajestka, jednakże nie spotkały się one z większym zainteresowaniem. Jest ona oparta na holistycznym podejściu, zakładającym, że dzięki znajomości prognozowanych zagrożeń, człowiek jest w stanie podejmować racjonalne decyzje umożliwiające przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom. Istotne jest, aby rozwiązywanie problemów następowało na poziomie całej ludzkości, a nie poszczególnych społeczeństw.

Celem artykułu jest przedstawienie zasad racjonalności planetarnej oraz możliwości zastosowania tej koncepcji we współczesnej gospodarce. Podstawowym narzędziem zastosowanym do przeprowadzenia badania jest analiza krytyczna dostępnej literatury z zakresu teorii racjonalności.

Ewa Kusideł, Uniwersytet Łódzki

ZBIEŻNOŚĆ POZIOMU ROZWOJU WOJEWÓDZTW POLSKI W KONTEKŚCIE KSZTAŁTOWANIA ŁADU ZINTEGROWANEGO

Ład zintegrowany może być rozumiany jako pozytywny stan docelowy zmian rozwojowych łączący lądy składowe: społeczny, ekonomiczny i środowiskowy. W artykule podjęto próbę stworzenia syntetycznej, wspólnej dla różnych obszarów ładu zintegrowanego, miary. Badanie zmian miary syntetycznej ma pokazać, czy zaobserwowane

w poszczególnych województwach wartości zmierzają do pewnego wspólnego stanu równowagi, czy jest wręcz przeciwnie. W artykule postawiono hipotezę, że nierówności w poziomie rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego polskich województw mają tendencję do narastania. Do weryfikacji tej hipotezy użyto różnych technik pomiaru zjawiska konwergencji.

Elżbieta Gołąbeska, Anna Gromadzka, Politechnika Białostocka

ANALIZA ATRAKCYJNOŚCI BIAŁEGOSTOKU JAKO MIEJSCA LOKALIZACJI INWESTYCJI MIESZKANIOWEJ PRZY UWZGLĘDNIENIU DEMOTYWUJĄCYCH CZYNNIKÓW ŚRODOWISKOWYCH

Marzeniem wielu Polaków jest wybudowanie własnego domu. Wraz z postępującym procesem dezurbanizacji coraz więcej osób poszukuje do zamieszkania lokalizacji poza obszarem miejskim. Najwygodniejszym rozwiązaniem, które łączy w sobie zalety mieszkania w mieście i na wsi, jest kupienie domu lub działki na obrzeżach miasta. Często wybierane są osiedla z zabudową jednorodzinną, znajdujące się przy granicy miasta, ze względu na dobrą komunikację z miejscem pracy, służbą zdrowia, ośrodkami oświaty i kultury. Niestety przy wyborze lokalizacji nieświadomie pomija się inne niezwykle istotne czynniki, które mogą mieć wpływ na jakość życia. Zapominając o nich na etapie podejmowania decyzji o lokalizacji, jakby nie było kosztownej inwestycji mieszkaniowej, w przyszłości można stać się „ofiara” przykrych niespodzianek.

Przed zakupem działki czy domu warto sprawdzić czy interesująca nas okolica nie ma „wad ukrytych”, które nie są łatwe do zauważenia przy oglądaniu terenu, zwłaszcza jeżeli osoba zainteresowana nie posiada wiedzy o prawie lokalnym i budowlanym. W pierwszej kolejności powinno się sprawdzić przeznaczenie działki określone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. MPZP jest aktem prawa miejscowego, składającym się z części graficznej i tekstowej, w których zawarte są informacje o możliwościach zagospodarowania przestrzennego oraz funkcjach poszczególnych terenów. Powinno się zwrócić uwagę na ograniczenia w sposobie użytkowania terenu oraz występowanie stref ochronnych, które informują o lokalizacji istniejących i projektowanych obiektów, potencjalnie szkodliwych dla zdrowia ludzi, środowiska naturalnego i powodu-

jących uciążliwości. MPZP zawiera między innymi informacje o tym co może być zaprojektowane na danym obszarze, dlatego można sprawdzić czy na działkach sąsiednich może powstać uciążliwa działalność. Na podstawie tych informacji potencjalny inwestor jest w stanie określić czy warto zainwestować w interesującą działkę. Wśród istotnych negatywnych czynników lokalizacji wskazać można takie jak:

- hałas
- tereny zalewowe
- pole elektromagnetyczne
- zanieczyszczenie powietrza
- inne.

Przedstawiona przykładowo analiza zmierzająca do wyboru najlepszej lokalizacji z punktu widzenia wymienionych aspektów, odnosi się do miasta Białystok.

Miroslaw Ratkiewicz, Jan Raczyński, Norbert Duda, Magdalena Świsłocka, Magdalena Czajkowska, Anetta Borkowska, Uniwersytet w Białymstoku

STRATEGIA OCHRONY I GOSPODAROWANIA POPULACJĄ ŁOSIA W POLSCE – MODEL ZARZĄDZANIA GATUNKIEM Z WYKORZYSTANIEM WYNIKÓW BADAŃ NAUKOWYCH

Działalność człowieka ma znaczący wpływ na gatunki żyjące na ziemi oraz zajmowane przez nie ekosystemy. W obliczu szybko zachodzących zmian, przetrwanie wielu z nich stoi pod znakiem zapytania. Z jednej strony gatunki chroni współczesne ustawodawstwo, które zabrania m.in. nadmiernej eksploatacji łowieckiej czy niszczenia siedlisk, z drugiej strony, gdy dochodzi do konfliktu na osi gospodarka – ochrona przyrody – polityka, niezwykle trudno o trafną decyzję. Niniejsza prezentacja dotyczy działań, które oparte na wynikach badań naukowych mogą dostarczyć wskazówek, jak powinno wyglądać zarządzanie adaptacyjne losiem w Polsce. Propozycje te wskazują sposoby łagodzenia szkód od losia w gospodarce leśnej, uwzględniają znaczenie tego gatunku w turystyce ekologicznej oraz redukują ryzyko kolizji komunikacyjnych. Zastosowany model zarządzania adaptacyjnego zmniejsza ryzyko błędnych decyzji i pozwala dostosowywać działania do potrzeb i spodziewanych efektów.

Hanna Kruk, Akademia Morska w Gdyni

PORÓWNANIE WYBRANYCH METOD OCENY BIORÓŻNORODNOŚCI

Różnorodność biologiczna jest na ogół rozpatrywana na trzech poziomach: genetycznym, gatunkowym i ekosystemowym. Bioróżnorodność może być także oceniana w różnych kategoriach: jako dobro ekonomiczne, biologiczne, etyczne lub społeczne. Jednym z głównych założeń koncepcji rozwoju zrównoważonego jest zachowanie bioróżnorodności, co wiąże się z koniecznością prowadzenia jej oceny i monitoringu oraz działań ochronnych. Bioróżnorodność jest trudna do zmierzenia. Próby jej oceny są podejmowane zarówno w odniesieniu do wybranych gatunków, ekosystemów (leśnych, polnych, wodnych), regionów (np. ocena krajobrazu), całych państw (obszary chronione, w tym Natura 2000) lub nawet, jak to jest w wypadku Unii Europejskiej, kontynentu. Zgodnie z metodyką Eurostatu, bioróżnorodność jest oceniana w oparciu o występowanie

nie bioindykatorów: wybranych gatunków ptaków i ryb a także obszarów chronionych. Są jednak stosowane także i inne metody oceny bioróżnorodności, od poziomu lokalnego (w odniesieniu do wybranych zbiorowisk np. lasów) po globalny (wskaźniki stosowane przez WWF). Większość tych metod ma charakter jakościowy, ale próbuje się także oszacować koszty związane z zachowaniem bądź utratą bioróżnorodności. Celem artykułu jest próba porównania wybranych wskaźnikowych metod oceny różnorodności biologicznej (dotyczących różnych jej poziomów) oraz próba ich systematyzacji.

Piotr Jadwiszczak, Uniwersytet w Białymstoku

BLASKI I CIENIE STOSOWANIA WYBRANYCH MIAR RÓŻNORODNOŚCI I PODOBIENSTWA W BADANIACH EKOLOGICZNYCH

Konwencja o różnorodności biologicznej z 1992 r. definiuje bioróżnorodność jako zróżnicowanie wszystkich żywych organizmów występujących m.in. w ekosystemach lądowych i wodnych oraz zespołach ekologicznych, których są one częścią. Można ją mierzyć na poziomie genetycznym, gatunkowym lub ekosystemu. Oceny różnorodności gatunkowej w badaniach ekologicznych bardzo często dokonuje się przy pomocy nieparametrycznych wskaźników zróżnicowania, takich jak współczynniki Shannona-Wienera i Giniego-Simpsona. Stosowanie i interpretacja przyrodnicza tych wskaźników może jednak sprawiać trudności ze względu na błędne rozumienie ich natury. Podczas analizy np. zgrupowania wielogatunkowego (ang. community), niezbędna jest świadomość faktu, że wspomniane wskaźniki mają charakter nieliniowy, różnią się właściwościami i najczęściej są entropiami. W niektórych sytuacjach dostarczają one cennych informacji, ale z punktu widzenia oceny i porównań zróżnicowania, właściwe jest myślenie w kategoriach efektywnej liczby gatunków („prawdziwej różnorodności”), co wymaga odpowiedniego przekształcenia wskaźników. Pojęcie efektywnej liczby gatunków jest jednym z filarów nowej syntezy wskaźników zróżnicowania i miar podobieństwa zaproponowanej przez botanika, ekologę i genetyka populacji Lou Josta (www.loujost.com). Koncepcja Josta umożliwia stosowanie dobrze zdefiniowanych, intuicyjnych i łatwych do interpretacji miar różnorodności i podobieństwa.

Elżbieta Antczak, Uniwersytet Łódzki

ANALIZA ZANIECZYSZCZENIA POWIETRZA W POLSCE Z WYKORZYSTANIEM PRZESTRZENNEJ DYNAMICZNEJ METODY PRZESUNIĘĆ UDZIAŁÓW

W minionym 20-leciu Polska uczyniła wielki postęp w ograniczeniu emisji pyłów i gazów do atmosfery. Jednakże emisja ta stale jest znaczna, a problem zanieczyszczenia powietrza jest nadal efektem ubocznym szeroko rozumianego rozwoju gospodarczego. W raportach dotyczących oceny jakości powietrza w Polsce podkreśla się przyczyny wzrostu zjawiska emisji, do których między innymi należą: emisja z zakładów szczególnie uciążliwych oraz transgraniczny charakter zanieczyszczenia. Przeciwdziałanie degradacji środowiska (w tym powietrza) stało się priorytetowym działaniem Polski i jest jednym z głównych celów Strategii UE dotyczącej Zrównoważonego Rozwoju. W kolejnych inicjatywach legislacyjnych podkreśla się również znaczącą rolę monitoringu, analiz i interpretacji wyników dotyczących oceny jakości powietrza z zastosowaniem metod ilościowych. Jest to efektywny sposób identyfikacji oraz szacowania skali postępu i zagrożeń w rozwoju ekologicznym danej jednostki.

Zasadniczym celem artykułu jest analiza zanieczyszczenia powietrza w podregionach Polski w latach 1996–2012, według rodzajów substancji zanieczyszczających (dwutlenek węgla, tlenek węgla, dwutlenek siarki, tlenki azotu i pyły, wyrażonych w kilogramach na mieszkańca) z zastosowaniem przestrzennej dynamicznej metody przesunięć udziałów. W opracowaniu dokonano oceny tempa zmian wielkości zjawiska. Ponadto, zidentyfikowano i oszacowano udział czynników strukturalnych, sektorowych oraz regionalnych (lokalnych, przestrzennych) w wielkości efektu globalnego (zanieczyszczenia w Polsce ogółem) w przekroju podregionów. Dodatkowo uwzględniono macierz wag przestrzennych, która umożliwiła włączenie do badania aspektów przestrzennych (zależności międzyregionalnych). Jednakże, ze względu na różnokierunkowy transgraniczny charakter zmiennej aplikowano różne typy macierzy wag przestrzennych. Skonstruowano je w oparciu o sąsiedztwo jednostek oraz estymowane trendy przestrzenne dotyczące ilości emitowanych zanieczyszczeń. W badaniu wykorzystano również elementy eksploracyjnej analizy danych przestrzennych oraz dokonano przekrojowo-czasowej oceny porównawczej wielkości nakładów na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu w podregionach i w określonych latach.

Słowa klucze: zanieczyszczenie powietrza, zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy, przestrzenna dynamiczna metoda przesunięć udziałów, macierze wag przestrzennych

JEL: Q01, Q53, C46

Paweł Brzęk, Uniwersytet w Białymstoku

JAK POLICZYĆ WSZYSTKIE PTAKI W POLSCE CZYLI JAK STATYSTYKA POMAGA OCENIĆ LICZEBNOŚĆ POSPOLITYCH GATUNKÓW PTAKÓW

Ochrona przyrody dotyczy nie tylko dużych i spektakularnych gatunków jak żubr, łось, wilk lub bielik. Często lepszą miarą wpływu człowieka na środowisko są zmiany liczebności pospolitych gatunków, w tym ptaków. Problemy na jakie napotykają takie badania wynikają przede wszystkim z tego, że opierają się one na wieloletnich obserwacjach prowadzonych na bardzo dużym terenie (często w różnych krajach) przez wiele różnych osób. W swoim wystąpieniu przedstawię kilka problemów statystycznych związanych z oceną liczebności pospolitych gatunków ptaków, z organizacją takich badań, a także z analizą i interpretacją zebranych wyników. Problemy te omówię korzystając z przykładów konkretnych badań.

Anna Matwiejuk, Uniwersytet w Białymstoku

MONITORING BIOLOGICZNY Z WYKORZYSTANIEM POROSTÓW

Bioindykacja jest metodą oceny stanu środowiska, głównie poziomu zanieczyszczeń, na podstawie badania reakcji organizmów żywych stenotypowych (organizmów wskaźnikowych) na zmiany. Stenobionty są gatunkami o wąskim zakresie tolerancji ekologicznej na dany czynnik. Jeśli wiadomo, na jaki czynnik są wrażliwe i jakie warunki preferują, to na podstawie ich obecności w środowisku można wnioskować o działaniu lub występowaniu określonego czynnika środowiskowego.

Wśród bioindykatorów uniwersalne są porosty = grzyby zlichenizowane. Porosty (Lichenes) są fascynującymi organizmami, których plecha złożona jest z dwóch kompo-

mentów – fotobionta (glonu – zielenicy lub sinicy) i mykobionta (grzyba – workowca, rzadziej podstawczaka lub grzyba niedoskonałego).

W pracy przedstawiono charakterystykę biologiczną porostów (opisano ich budowę morfologiczną, anatomiczną, właściwości fizjologiczne), jako jednych z najlepszych organizmów wskaźnikowych oraz scharakteryzowano zastosowanie porostów w biomonitoringu zanieczyszczenia aerozolu atmosferycznego. Opisano terenowe i laboratoryjne metody lichenoindykacyjne i lichenomonitoringowe (1. metody polegające na badaniu bioróżnorodności i liczebności porostów, 2. metody anatomiczno-morfologiczne, 3. metody fizjologiczne, 4. metody analityczno-chemiczne). Zebrano także dane na temat badań lichenomonitoringowych prowadzonych na terenie Polski oraz na temat gromadzenia i analiz statystycznych wyników badań i obserwacji.

Ponadto scharakteryzowano rolę porostów jako wskaźników naturalności i niżowych lasów puszczańskich oraz jako wskaźników zmian klimatu.

Elżbieta Bonda-Ostaszewska, Uniwersytet w Białymstoku
Tadeusz Włostowski

POMIAR BIOAKUMULACJI ZANIECZYSZCZEŃ W OCENIE SKAŻENIA ŚRODOWISKA, NARAŻENIA ORGANIZMÓW ORAZ SZACOWANIA EKOLOGICZNYCH EFEKTÓW ZANIECZYSZCZEŃ

Intensywna chemizacja środowiska naturalnego związana z rozwojem gospodarczym stwarza konieczność monitorowania wpływu zanieczyszczeń na systemy biologiczne. Trudno przewidzieć skutki oddziaływania zanieczyszczeń jedynie na podstawie pomiaru ich stężeń w środowisku abiotycznym. Skutki działania toksycznego, w zależności od rodzaju substancji wynikają z kumulacji związku lub jego metabolitów w organizmie, ta zaś uwarunkowana jest jego biodostępnością. Pomiar biokoncentracji zanieczyszczeń w organizmach jest jednym z typów biomonitoringu. Pozwala na śledzenie losów zanieczyszczeń w środowisku umożliwiając nie tylko ocenę zanieczyszczenia środowiska, ale przede wszystkim realnego zagrożenia ze strony tych zanieczyszczeń dla organizmów funkcjonujących w danym środowisku. Monitorowanie biokoncentracji w połączeniu z analizą efektów fizjologicznych oraz zależności troficznych w ekosystemach pozwala zaś na prognozowanie ekologicznych efektów zanieczyszczeń.

Stanisław M. Kot, Hanna G. Adamkiewicz-Drwillo, Politechnika Gdańska

WPLYW KONKURENCYJNOŚCI MIĘDZYNARODOWEJ NA WZROST GOSPODARCZY: HIPOTEZA DWÓCH FAZ

W pracy analizowano wpływ konkurencyjności międzynarodowej na wzrost gospodarczy krajów świata. W tym celu wykorzystano indeks konkurencyjności (GCI) opracowany przez Światowe Forum Ekonomiczne oraz GDP/capita dla 125 krajów świata w latach 2007–2010. Badania ujawniły logistyczną postać zależności pomiędzy rozważanymi zmiennymi. Okazało się również, że istnieją dwie fazy oddziaływania konkurencyjności na wzrost gospodarczy. Gdy poziom konkurencyjności kraju $GCI < 4.5$ (na skali od 0 do 7), to dalsza poprawa konkurencyjności zwiększa bieżący wzrost gospodarczy bardziej niż wzrost przyszły. Z kolei, gdy GCI kraju przekroczy poziom 4.5, to dalsza poprawa konkurencyjności będzie skutkować wyższym wzrostem gospodarczym w przyszłości niż wzrostem bieżącym. Próg GCI 4.5 okazał się stosunkowo stabilny w badanym okresie.

Hanna G. Adamkiewicz-Drwillo, Politechnika Gdańska

WPLYW GLOBALIZACJI NA KONKURENCYJNOŚĆ MIĘDZYNARODOWĄ KRAJÓW ŚWIATA

Celem pracy jest rozstrzygnięcie problemu, czy – i w jaki sposób – procesy globalizacji determinują konkurencyjność międzynarodową krajów świata. Odpowiedź na to pytanie precyzuje następująca hipoteza główna Hg: Globalizacja zwiększa konkurencyjność krajów z opóźnieniem trzech lat. W kontekście podwymiarów globalizacji można sformułować trzy hipotezy szczegółowe. Hs1: Warunki podstawowe (ang. Basic requirements) oddziałują pozytywnie na konkurencyjność krajów z opóźnieniem trzech lat; Hs2: Wskaźniki efektywnościowe (ang. Efficiency enhancers) oddziałują pozytywnie na konkurencyjność krajów z opóźnieniem jednego roku, jednak negatywnie – z opóźnieniem trzech lat; Hs3: Czynniki o charakterze innowacyjnym (ang. Innovations and sophistication Factors) oddziałują negatywnie na konkurencyjność krajów z opóźnieniem trzech lat. Hipotezy weryfikowano na podstawie danych panelowych dla 137 krajów

świata za okres 2006–2011. Jako miernik konkurencyjności międzynarodowej przyjęto Global Competitiveness Index – indeks opracowany przez Światowe Forum Ekonomiczne, natomiast za miarę globalizacji i jej podwymiarów przyjęto indeksy KOF. Okazało się, że badane zależności najlepiej opisują modele liniowe typu fixed-effects. Wykazanie, iż globalizacja oddziałuje na konkurencyjność międzynarodową krajów świata z opóźnieniem wyjaśnia niepowodzenia innych autorów, którzy w badaniach ograniczali się tylko do zależności równoczesnych.

Kazimierz Pieńkowski, Jan Skibicki, Fundacja Innowacyjnej Gospodarki w Kurianach

PRODUKCJA ZDROWEJ I LECZNICZEJ ŻYWNOŚCI ORAZ POZYSKIWANIE ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII JAKO KIERUNEK GOSPODARCZEGO ROZWOJU WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

W opracowaniu przedstawiono dwa kierunki gospodarczego rozwoju województwa podlaskiego:

- produkcja zdrowej i leczniczej żywności,
- pozyskiwanie odnawialnych źródeł energii.

Do produkcji zdrowej i leczniczej żywności, obszarami najmniej zdegradowanymi są tereny północno-wschodniej Polski, a województwo podlaskie jest w centrum tych obszarów i jest najmniej zdegradowane.

Proponuje się pozyskiwanie następujących rodzajów odnawialnych źródeł energii: panele fotowoltaiczne, małe wiatraki dachowe o pionowej osi obrotu i biogazownie rolnicze.

Proponowana działalność ma wiele zalet, m.in.:

- zrównoważony rozwój gospodarczy województwa, nie powodujący degradacji,
- stworzenie nowych miejsc pracy (kilkanaście tysięcy w całym województwie),
- nowe ośrodki leczniczo-wypoczynkowe przyciągną turystów i ludzi chorych z Polski i zagranicy.

Małgorzata Solarz, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

DETERMINANTY ORAZ SPOSOBY OGRANICZANIA PROBLEMU WYKLUCZENIA FINANSOWEGO OSÓB BEZROBOTNYCH W ŚWIEŁIE ZAŁOŻEŃ STRATEGII „EUROPA 2020”

„Europa 2020” to unijna strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju, sprzyjającego włączeniu społecznemu. Zadaniem zawartych w tym dokumencie instrumentów realizacyjnych w postaci projektów przewodnich zwanych inicjatywami flagowymi jest przyspieszenie i ukierunkowanie sposobów realizacji założonych celów rozwojowych. Wśród wspomnianych inicjatyw znajduje się „Europejski program walki z ubóstwem”, który sprowadza się do zapewnienia spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej poprzez pomoc osobom biednym i wykluczonym społecznie oraz umożliwienie im aktywnego uczestniczenia w życiu społecznym. Niestety o tym ostatnim nie można mówić, jeśli poszczególne osoby lub całe gospodarstwa domowe są wykluczane z uczestnictwa w systemie finansowym – dotyczy je problem wykluczenia finansowego. W opracowaniu Komisji Europejskiej – Financial services provision and prevention of financial exclusion – osoby o niskich dochodach, bezrobotni są wymieniani wśród podmiotów szczególnie wrażliwych na wykluczenie finansowe, czyli często doświadczających problemów w dostępie do produktów i usług finansowych w odpowiedniej dla nich formie. Dotyczy to kont osobistych z podstawowymi instrumentami rozliczeniowymi, depozytów i kredytów o rozsądnym poziomie oprocentowania, czy produktów ubezpieczeniowych. Niski/brak dochodu to nie jest jedyna przyczyna zepchnięcia osób bezrobotnych na margines systemu finansowego, a tym samym skazanie ich na drogą ofertę instytucji pożyczkowych. W świetle przedstawionych faktów zrodziła się koncepcja niniejszego artykułu, którego celem stało się zidentyfikowanie czynników determinujących wykluczenie finansowe osób bezrobotnych oraz wskazanie kierunków działań inkluzyjnych zmierzających do ograniczenia tego ważkiego problemu społeczno-ekonomicznego. Wykorzystane w opracowaniu metody badawcze to model regresji logistycznej oraz metody opisowe. Wnioski z przeprowadzonych badań i obserwacji zostaną sformułowane i zamieszczone w streszczeniu po ich zakończeniu.

Bożena Ciupek, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

OBOWIĄZKI FISKALNE PRZEDSIĘBIORCÓW WZGLĘDEM ŚRODOWISKA I ICH WPŁYW NA STRATEGIĘ FINANSOWĄ PRZEDSIĘBIORSTWA – WYBRANE PROBLEMY

Prowadzenie działalności gospodarczej jest uzależnione od możliwości korzystania z zasobów przyrody. Jednak przedsiębiorstwa przez długi czas korzystały z nich nieracjonalnie. Obecnie wymaga to zmiany i podjęcia działań interwencyjnych ograniczających dalszą dewastację środowiska przez przedsiębiorstwa. Jednym z podmiotów uprawnionych do działań interwencyjnych w tym zakresie jest państwo, które może stworzyć odpowiednie mechanizmy prawne i finansowe wymuszające na przedsiębiorcach oszczędniejsze i efektywniejsze gospodarowanie zasobami środowiska przyrodniczego. Wśród instrumentów finansowych zasadnicze znaczenie mają konstrukcje fiskalne wpisujące się w system podatków i opłat za korzystanie środowiska oraz w system sankcji związanych z naruszeniem przyjętych norm lub warunków korzystania z zasobów środowiska.

Za cel podjętych rozważań przyjęto przedstawienie konstrukcji i znaczenia instrumentów fiskalnych służących ochronie środowiska i obciążających przedsiębiorców. Rozważania prowadzone będą zarówno w aspekcie oczekiwań władzy publicznej konstruującej te instrumenty (co nabiera szczególnego znaczenia w kontekście strategii „Europa 2020”), jak i oceny ich oddziaływania na szeroko rozumianą strategię podatkową przedsiębiorstw je ponoszących.

Sylvia Roszkowska, Uniwersytet Łódzki, Narodowy Bank Polski

ROLA KAPITAŁU LUDZKIEGO W PROCESACH WZROSTU GOSPODARCZEGO W UE

Celem artykułu jest oszacowanie parametrów wieloczynnikowej funkcji produkcji i określenie wpływu kapitału ludzkiego na procesy wzrostu gospodarczego w krajach UE. Kapitał ludzki jest ważnym czynnikiem wzrostu z perspektywy zrównoważonego rozwoju i jednocześnie, obok kapitału rzeczowego, jednym z czynników produkcji. Ponadto, kapitał ludzki jest złożoną kategorią ekonomiczną stąd wybrano pewne miary

odzwierciedlające poziom tego kapitału. Wpływ kapitału ludzkiego na procesy wzrostu gospodarczego został oszacowany z wykorzystaniem danych dla krajów UE w latach 1991–2012. Cała badana próba została również podzielona na grupy krajów charakteryzujące się podobnymi strukturami gospodarek. Taki zabieg umożliwił większą precyzję szacunków. Wykorzystane metody statystyczno-ekonometryczne pozwoliły na określenie siły i charakteru zależności między kapitałem ludzkim i wzrostem gospodarczym w krajach UE.

Agnieszka Piotrowska-Piątek, Urząd Statystyczny w Kielcach

DZIAŁANIA NA RZECZ ROZWOJU REGIONU W DOKUMENTACH STRATEGICZNYCH UCZELNI W POLSCE W ŚWIETLE ANALIZY TREŚCI. KOMUNIKAT Z BADAŃ

W Polsce, charakter relacji państwo – uczelnia można obecnie określić jako ewaluacyjny, a zakres samodzielności uczelni jako autonomię warunkową. Tym samym, rośnie znaczenie wpływu określonych interesariuszy zewnętrznych. Zwiększenie oddziaływania poszczególnych podmiotów zewnętrznych następuje pod wpływem co najmniej trzech czynników – intencji ustawodawcy by system finansowania uczelni coraz bardziej umożliwiał ale i wymuszał pozyskiwanie środków od podmiotów zewnętrznych, wyzwani dla procesu kształcenia które niesie za sobą gospodarka typu *based knowledge* oraz polityką samych uczelni, które we współpracy z otoczeniem, szczególnie regionalnym upatrują możliwości zwiększania swojej rynkowej konkurencyjności. Nie bez znaczenia jest również zwiększające się poczucie ogólnej współodpowiedzialności społecznej za rozwój danego regionu.

Uczelnie, w swych materiałach informacyjnych, często wskazują na takie wyróżniające je cechy jak na przykład – współpraca z przedstawicielami władz samorządowych, regionalnego otoczenia gospodarczego, samorządu zawodowego. Pojawia się zatem pytanie – czy powoływanie się na współpracę z otoczeniem i działalność na rzecz rozwoju regionalnego jest jedynie instrumentem oddziaływania na rynek, czy też jest wyrazem całościowej koncepcji zarządzania uczelnią zorientowaną na współtworzenie określonej tożsamości społeczno-ekonomicznej danego regionu? Artykuł przedstawia

częściowe wyniki szerszego projektu badawczego dotyczącego roli uczelni w rozwoju społeczno-gospodarczym regionu (badania własne).

Jeśli założymy, że uczelnie w sposób świadomy i odpowiedzialny projektując i kształtując swoją działalność dydaktyczną, badawczo-rozwojową oraz organizacyjną, zakładają współpracę z otoczeniem, to powinna ona być wynikiem określonych założeń zdefiniowanych na poziomie dokumentów określających przyjętą filozofię działania. Autorka, przy wykorzystaniu analizy treści, przeanalizowała zatem dostępne dokumenty strategiczne uczelni pod kątem obecności deklaracji i wizji działania na rzecz rozwoju regionalnego. Opierając się na założeniach koncepcji zrównoważonego rozwoju oraz uwzględniając specyfikę badanych organizacji, zaproponowała określone wymiary treści i powiązane z nimi kategorie analityczne. Analizę dokumentów przeprowadzono poprzez kodowanie przekazów jawnych przyjmując eksplicytne znaczenie jednostek językowych, w późniejszych etapach prac poddano je analizie pogłębionej pod kątem występowania przekazów ukrytych. W artykule przedstawiono strukturę asocjacji pomiędzy wyszczególnionymi kategoriami analitycznymi w podziale na typy uczelni.

Dorota Michalak, Natalia Szubska-Włodarczyk, Uniwersytet Łódzki

ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY OBSZARÓW WIEJSKICH POLSKI – REGIONALNA ANALIZA PORÓWNAWCZA

Ponad połowę powierzchni kraju stanowią użytki rolne. Ponad 15 mln osób zamieszkuje obszary wiejskie przy czym liczba ta wzrosła o milion mieszkańców od 2006 roku. Rolnictwo jest jednym z najbardziej energochłonnych i kapitałochłonnych sektorów gospodarki. Dodatkowo ponad połowa biednych społeczeństw zamieszkuje obszary wiejskie. Średnia wskaźnika osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym w 2011 roku kształtowała się na poziomie 24,1% ogółu populacji UE. Również w Polsce rolnicy stanowią zaraz obok rencistów grupę narażaną na skrajne ubóstwo. W 2012 roku wskaźnik ten oscylował na poziomie 10,9%. Dlatego też istnieje potrzeba analizy oraz monitoringu poziomu rozwoju obszarów wiejskich.

Celem artykułu jest określenie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów wiejskich poszczególnych województw kraju. Do klasyfikacji typologicznej wyko-

rzystano metodę wzorcową uwzględniającą miernik Hellwiga. Do sumarycznego pomiaru rozwoju uwzględniono wiele cech prostych. Oto niektóre z nich: migracja ze wsi do miast, liczba absolwentów szkół wyższych, ilość jednostek zamiejscowych szkół wyższych, przeciętne wynagrodzenie w rolnictwie, wartość produkcji sprzedanej, stopień mechanizacji, produkcja rolnicza z 1 ha użytków rolnych, nakłady pracy, zużycie nawozów.